

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΤΕΥΧΟΣ ΜΗΝΟΣ ΜΑΪΟΥ

ΣΥΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΩ ΔΕΛΤΙΩ

ΕΤΟΣ Κ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 1900

ΑΡΙΘ. 22

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- † 'Ο Γρεβενδών ΔΩΡΟΘΕΟΣ (πρόεδρος)
† 'Ο Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† 'Ο 'Αρχιεπ. τῆς 'Ι. Συνόδου ΦΩΤΙΟΣ (ταμίας)
† 'Ο Μέγας 'Αρχιδιάκονος ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΣ
ΧΡ. ΠΑΠΑ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ (γραμματεὺς)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

- καθ' ὅλον τὸ ὀθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. 1
διὰ τὸν κατώτερον κληρὸν καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 5
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ . . . 23
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίση
'Η Συνδρομὴ προκαταβάλλεται
Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται τὴν 1 'Ιανουαρίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διάλεξις περὶ πρακτικῆς Θεολογίας—'Εγγραφα τοῦ Πατριάρχικοῦ 'Αρχιεπισκοπικοῦ—Λύσις ἀπορίας περὶ κωλύματος γάμου, ἔνεκεν τριγενείας—Πατριαρχικὸν Σχευοφυλάκιον—'Εκκλησιαστικὰ ἔγγραφα—'Οδηγίαι πρὸς σύνταξιν τῆς πρὸς τὴν ἐκπαιδευτικὴν 'Επιτροπὴν ὑποβαλλομένης ἐτησίως ἐκθέσεως παρὰ τῶν Διευθύνσεων τῶν Σχολῶν—'Ανέκδοτα ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν Κωδίκων—Τοπικὰ ἀρχεῖα—Δύο πηλικά κείμενα περὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου—'Εκκλησιαστικὰ χρονικά.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

ΠΕΡΙ

ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ*

'Αλλ' ἡ χριστιανικὴ Θεολογία, οὕτως κατὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς ἐπιστήμη θετικὴ, εἶναι συγχρόνως, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἐπιστήμη πρακτικὴ, καὶ ἐπὶ τοῦ χαρακτήρος τούτου τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας, καθὼ ἀμεσώτερον συνεχόμενου μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἐνταῦθα θέματος, ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν ἰδιόζουσαν προσοχήν. Καὶ πράγματι! Ποῖος εἶναι ὁ τελικὸς, ὁ ὕψιστος σκοπὸς, πρὸς ὃν, ὡς πρὸς ἔσχατον, τέρμα, τείνει πᾶσα Θεολογικὴ μελέτη; Εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἧς ἐρευνητὴς καὶ διερμηνεύς, καθὰ προερίηται, ἐστὶν ἡ χριστιανικὴ Θεολογία. Ποῖος δὲ ὁ τελικὸς σκοπὸς πάσης ὄντως θεϊαν ἐχούσης τὴν ἀρχὴν 'Αποκαλύψεως; 'Η ἐπίλυσις, ὡς ἤδη ἀνωτέρω ἐλέγχθη, τῶν ὑψίστων τῆς ἀνθρωπότητος προβλημάτων, ὁ φωτισμὸς ἐπομένως τῆς ἀνθρωπίνης

συνειδήτεως καὶ ἡ καθοδήγησις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἐδὸν, ἥτις ἄγει πρὸς τὴν ὄντως ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, πρὸς τὴν μακαριότητα. «'Ο ὕψιστος καὶ τελικὸς σκοπὸς τοῦ Θεολόγου, παρατηρεῖ εἰς τῶν συγχρόνων γερμανῶν Θεολόγων, εἶναι νὰ καθωρίσῃ τὴν σχέσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου καὶ ἐπιστημονικῶς ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἐν Χριστῷ γενομένην ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ (ἐνανθρώπησιν) καὶ τὴν βαθμιαίαν ἐξέλεξιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα ἀπὸ τε θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀπόψεως. (Γινώσκεις θεωρητικὴ καὶ βίος πρακτικὸς), ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἀσφαλούς ἐπιτεύξεως τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ μακαριότητος.» (1) 'Ο τελικὸς λοιπὸν σκοπὸς τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας ἐστὶ πρακτικὸς, ἀφορῶν εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ, τὸν βίον τὸν τε πρόσκαιρον καὶ τὸν αἰώνιον. Καὶ ἂν ἡ χριστιανικὴ Θεολογία ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς, ὅπερ ἐστὶ τι θετικῶς διδόμενον ἔξωθεν (ἡ θεία ἀποκάλυψις, ἡ δοθεῖσα ἐν ὀρισμένοις χρόνοις καὶ τόποις καὶ δι' ὀρισμένων προσώπων), εἶναι ἐπιστήμη θετικὴ καὶ καθὼ τοιαύτη πλείονα ὁμοιότητα ἔχει πρὸς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ δὴ τὴν 'Ιστορίαν καὶ τὴν Νομικὴν, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ τελικοῦ αὐτῆς σκοποῦ ἐστὶν ἐπιστήμη πρακτικὴ, καὶ καθὼ τοιαύτη παρουσιάζει μερικὴν τινα ὁμοιότητα πρὸς τὴν 'Ιατρικὴν. 'Οπως κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς τῆς φιλανθρώπου 'Ιατρικῆς ἐπιστήμης ἐστὶν ἡ περίθαλψις τῆς σωματικῆς υἰείας τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ὡς ἀτόμου, εἴτε ὡς κοινωνίας θεωρουμένου, τοιου-

* συνέχει ἀπὸ σελ. 205—208 τοῦ μετὰ χειρὸς τόμου.

1. 'Ιδ.: Otto Zöckler «Handbuch der theolog. Wissensch.», Band I, p. 17 καὶ ἐξῆς.

τοτρόπως καὶ ἡ χριστιανικὴ Θεολογία τελικὸν σκοπὸν ἔχει τὴν περίθαλψιν ἀμέσως μὲν τῆς ψυχικῆς, ἐμμέσως δὲ καὶ τῆς σωματικῆς (διὰ τὴν στενὴν μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος σχέσιν) ὑγείας τοῦ ἀτόμου, τῆς κοινωνίας, τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καθόλου. Παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς συναντῶνται συχνάκις ὁ ἱατρός καὶ ὁ ἱερεὺς, οὕτως ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἐν γενικαῖς τῶν πόλεων ἐπιδημίαις συναντῶνται ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ σκοπῷ ἡ ἐπιστήμη μετὰ τῆς θρησκείας, ἡ ἀνθρωπίνη σοφία μετὰ τῆς θείας εὐσπλαγγνίας. (2)

Καὶ ναὶ μὲν πᾶς ἀληθὴς χριστιανὸς Θεολόγος δρεῖλει πάτῃ δυνάμει ν' ἀποκρούσῃ τὴν σφαλερὰν γνώμην ἐκείνων ἐκ τῶν συγχρόνων Διαμαρτυρομένων Θεολόγων (οἳ οἱ περὶ τὸν Ritschl), οἵτινες φρονοῦσιν, ὅτι ἡ χριστιανικὴ Θεολογία ἀνάγκη νὰ καταστῇ καθαρῶς πρακτικὴ ἐπιστήμη, μηδὲν ἀσχολουμένη περὶ μεταφυσικὰς μελέτας, εὖ εἰδώς, ὅτι ἡ τοιαύτη δοξασία ἐστὶν ἀπλὴ ἀπόρροια τοῦ γενικοῦ ἐκείνου πλὴν ἀλόγου φόβου πρὸ πάσης δογματικῆς καὶ μεταφυσικῆς ἐρεύνης τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ὅστις φόβος, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ τις, εἶναι τὸ χαρακτηριστικώτατον γνώρισμα τῶν ἡμετέρων χρόνων. Ἀλλ' ἂν ἑτέρου εἴνε πρόσδηλον ὅτι παντελεῖ τοῦ πνεύματος τῆς Γραφῆς καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ καθόλου ἄγνοιαν ὀφλισκάνει, καὶ εἰς πλεῖστα ἄτοπα κατ' ἀνάγκην περιπίπτει ἐκεῖνος τῶν θεολόγων ἢ τῶν ἐπιστημόνων καθόλου, ὅστις δὲν κατενόησεν εἰσέτι, ὅτι πρακτικὸς εἶναι ὁ ὕψιστος καὶ τελικὸς σκοπὸς πάσης τέως γενομένης τοῖς ἀνθρώποις θείας ἀποκαλύψεως, — ἡ ἱατρεία τ. ἔ. καὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. «Ὅσα γὰρ προεγράφει λέγει καὶ ὁ θεόπνευστος Παῦλος, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφει, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν Γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.» (Ρωμ. 15, 4.) Καὶ ἀλλαγῶ δὲ ὁ αὐτός, δεικνύς τις ὁ τελικὸς σκοπὸς τῶν ἱερῶν γραμμάτων, γράφει: «τὰ δυνάμενά σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν» (2 τομ. 3, 15). Ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς Ἀγίας Γραφῆς δὲν εἶναι νὰ μᾶς καταστήσῃ πανσόφους καὶ παντεπιστήμονας, ἀλλ' ἁγίους. Τὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου μέτα, ἰδοὺ ἡ ἀναχαίρετος εἰδικότης τῆς ἁγίας Γραφῆς!

III.

Τὰ περὶ τοῦ ὕψιστου καὶ τελικοῦ τῆς χριστιανικῆς θεολογίας σκοποῦ ἀνωτέρω λεχθέντα

ἰσχύουσι, νομίζομεν, ἐπαρκῶς νὰ διασαφηνίσωσι τὴν τε θέσιν καὶ τὴν σημασίαν τῆς πρακτικῆς θεολογίας ἐν τῷ ὅλῳ θεολογικῷ συστήματι. Ἄν ὁ ὕψιστος καὶ τελικὸς σκοπὸς τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἐστὶ πρακτικὸς, εὐνόητον, ὅτι ἡ πρακτικὴ θεολογία, ἅτε δὴ ὑπάρχουσα θεωρία τῶν πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ τελικοῦ ἐκείνου σκοποῦ μέσων, δικαιούται νὰ ἀποτελῇ καὶ ἀποτελεῖδον τὴν κορωνίδα τοῦ θεολογικοῦ συστήματος. Αὕτη παρουσιάζει τὸ λαμπρὸν ἐπιστέγασμα τοῦ ὅλου μεγαλοπρεποῦς τῆς θεολογίας μεγάρου. Ὅθεν καὶ ἐν παντὶ θεολογικῷ συστήματι ὁ πρακτικὸς τῆς θεολογίας κλάδος ἔρχεται τελευταῖος, κείμενος μετὰ τοὺς λοιποὺς τρεῖς (ἐξηγητικόν, συστηματικόν καὶ ἱστορικόν,) ὡς τις κατακλείς πασῶν τῶν θεολογικῶν σπουδῶν. Ἡ ἐξηγητικὴ θεολογία μετὰ τῶν βοθητικῶν ἐπιστημῶν (Ἀγιογραφικῆς ἀρχαιολογίας, εἰσαγωγῆς εἰς τὰς Ἀγίας Γραφάς, ἱερᾶς κριτικῆς, καὶ ἱερᾶς ἐρμηνευτικῆς) διαπιστοῦσα τὸ ἀκέραιον καὶ γνήσιον τῶν διαφορῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς βιβλίων, ἐξακριβοῦσα τὸ ἔγκυρον τῶν ἐν αὐτῇ ἀναφερομένων ὑπερφυσικῶν γεγονότων, καὶ διευκρινίζουσα τὰς περιεχομένας ἐν τῇ Γραφῇ καθόλου δογματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας, τίθησι τὰ στερεὰ καὶ ἀκράδαντα θεμέλια τοῦ ὅλου θεολογικοῦ οἰκοδομήματος. Ἐπὶ τῶν ἀδιασείττων τούτων θεμελίων ἐποικοδομοῦσιν ἐφεξῆς οἱ λοιποὶ δύο κλάδοι τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, ἡ τε ὑψηλὸς Δογματικὴ ἢ συστηματικὴ Θεολογία, καὶ ἡ ἱστορικὴ Θεολογία. Καὶ ἡ μὲν συστηματικὴ ἢ Δογματικὴ Θεολογία φιλοσοφικῶς ἀναλύουσα τὰ ἤδη ὑπὸ τῆς ἐξηγητικῆς θεολογίας βεβαιωθέντα ὑπερφυσικὰ τοῦ χριστιανισμοῦ γεγονότα, ἀνέρχεται δι' αὐτῶν, ὡς διὰ στερεῶν βάθρων, εἰς ὑψηλὰς θεωρίας καὶ ἐμβατεύσεις, ἐν συστήματι αὐστηρῶς διαγράφουσα τὸν ὅλον μεταφυσικὸν τοῦ χριστιανισμοῦ ὀρίζοντα. Ἡ δὲ ἱστορικὴ Θεολογία ζωηρῶς, ὡς ἐν ἀνελλισσομένην εἰκόνι, ἀναπαρίστησι διὰ τῶν διαφορῶν αὐτῆς μαθημάτων. (ἱερᾶς ἢ βιβλικῆς ἱστορίας, χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας, Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, Πατρολογίας ἢ ἐκκλησιαστικῆς Φιλολογίας, Ἱστορίας τῶν Δογμάτων, Συμβολικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Στατιστικῆς) τὴν βαθμιαίαν ἐν χρόνῳ καὶ χρόνῳ ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπερφυσικοῦ τῆς προαιωνίου βουλῆς προγράμματος περὶ σωτηρίας σύμπαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἄλλαις λέξεσι, τὴν βαθμιαίαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγκαθίδρυσιν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξάγει ἐντεῦθεν τὰ ἀναγκαῖα ἱστορικὰ διδάγματα. Τῶν μελετῶν δὲ καὶ δογμάτων τῶν τριῶν

2. Hagenbach, ἐνθ. ἀνωτ. § 23.

πρώτων κλάδων 'Εξηγητικοῦ, Δογματικοῦ καὶ 'Ιστορικοῦ, θεόντως ἐπωφελουμένη ἢ πρακτικὴ Θεολογία, ὀρίζει ὁποῖα τις ὀφείλει νὰ ἦ ἡ πορεία καὶ ἡ δρόσις τῆς ἐκκλησίας ἐν ὀρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ὑπὸ ὀρισμένας συνθήκας, τὰς συνθήκας τοῦ παρόντος. Ὡστε ἡ πρακτικὴ Θεολογία παρίσταται κατὰ ταῦτα ὡς τὸ γενικὸν πόρισμα τῶν τριῶν προηγουμένων κλάδων. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν τὴν πρακτικὴν Θεολογίαν κορύφωμα τοῦ ὅλου θεολογικοῦ μεγάρου ἀνωτέρω ἀπεκαλέσαμεν. Καὶ ἤδη βεβαίως μετὰ τὰ εἰρημένα σαφὴς κατέστη καὶ ἡ ἐτέρα εἰκὼν, ἡ τοῦ «ἀνθους» καὶ τοῦ «καρποῦ» ἣν παρέσχεν ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ βαθυνούστος Schleiermacher. Διότι ἂν ἐξομοιώσωμεν τὸ ὅλον τῆς θεολογίας σύστημα πρὸς καρποφόρον δένδρον, τότε ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἐν αὐτῷ ῥίζης μὲν τόπον ἐπέχει ἡ τὰς βάσεις τοῦ ὅλου θεολογικοῦ συστήματος τιθεῖσα ἐξηγητικὴ θεολογία, κορμὸς δὲ κλάδων καὶ φυλλώματος, αἱ περὶ τε τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν διακλάδωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως ἀσχολούμεναι Συστηματικὴ καὶ Ἱστορικὴ θεολογία, ἀνθους δὲ τέλος καὶ καρποῦ, ἡ τὸ συμπέρασμα καὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν, ἐνὶ λόγῳ τὰ ἀποτελέσματα ὅλων τῶν προηγουμένων θεολογικῶν μελετῶν παριστῶσα πρακτικὴ θεολογία. Ἀλλ' ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκὼν θέλει καταστῇ ἔτι σαφεστέρα ἐξ ὅσων συντόμως ἐφεξῆς μέλλομεν νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ χαρακτῆρος, τοῦ ἀντικειμένου, τοῦ σκοποῦ, τῶν μαθημάτων καὶ τῆς σημασίας τῆς πρακτικῆς θεολογίας διὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ τὸν ἀνθρώπινον καθόλου βίον.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος (μέχρι τοῦ 1811) οἱ θεολογοῦντες δὲν εἶχον εἰσέτι σαφεῆ παράστασιν τῆς θέσεως ἣν, ὡς ἐπιστήμη, ἡ Πρακτικὴ θεολογία δικαιούται νὰ κατέχῃ ἐν τῷ συστήματι τῆς ὅλης θεολογίας. Ἡ Πρακτικὴ θεολογία ἐθεωρεῖτο τέως ὡς ἀπλοῦν παράρτημα τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν, οὐδ' ἐξελαμβάνετο ἄν ὑπὸ τῶν πλείστων, ὡς ἐπιστήμη ἀλλ' ὡς τεχνήτις. Οὕτως ὠρίζετο αὕτη συνήθως ὡς *habitus practicus* (ἐξῆς πρακτικῆς), ὁ δὲ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος (1793—1795) «Εἰσαγωγὴν εἰς τὰς θεολογικὰς ἐπιστήμας» (*Einleitung in die Theolog. Wissensch.*) γράψας γερμανὸς θεολόγος Plank ἰσχυρίζετο, ὅτι εἶνε ἀδύνατον ἡ Πρακτικὴ θεολογία νὰ ταξιθετηθῇ ἐν τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν ἐν αὐστηρᾷ λογικῇ τάξει καὶ ἐσωτερικῇ ἀλληλουχίᾳ. Εἶνε δὲ γνωστὸν ἐξ ἄλλου, ὅτι οἱ τὰς βάσεις καὶ τὰ πρῶτα σπέρματα

πάσης καθόλου θεολογικῆς ἐπιστήμης θέμενοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις θεολογικαῖς ἐπιστήμαις ('Ἠθικῇ, Πολεμικῇ, Ἀπολογητικῇ, Εἰσαγωγῇ εἰς τὰς Ἀγίας Γραφάς, Χριστιανικῇ Ἀρχαιολογίᾳ.) οὕτω καὶ ἐν τῇ Πρακτικῇ θεολογίᾳ δὲν προέφθασαν νὰ μορφώσωσιν ἐπιστημονικὴν τινα συστηματοποίησιν, καίτοι πανθομολογουμένως οἱ ἱεροὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες εἰσὶν οἱ καὶ ἐνταῦθα τὰς πρώτας ἀναγκαίους συμβολὰς συνεισενεγκόντες καὶ τὰ θεμέλια τῶν κυριωτάτων μαθημάτων στερεῶς καταβαλόντες. Ἔρχομαι, οἶκ' οἱ περὶ ἱερωσύνης λόγοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, αἱ Κατηχήσεις—Κυρίλλου τοῦ Ἱεροτολύμου καὶ Γρηγορίου τοῦ Νύσσης, «*De Officiis ministrorum*» τοῦ ἱεροῦ Ἀμβροσίου, καὶ «*De Doctrina Christiana*» τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου—προώριται νὰ ἔχωσιν αἰῶνιον διὰ τὴν Πρακτικὴν θεολογίαν σημασίαν, ἥτις θέλει πάντοτε ἀρύεσθαι ἐμπνεύσεις ἐξ αὐτῶν, ὅπως ἡ νεωτέρα ποίησις καὶ ἡ φιλοσοφία ἐκ τῶν ἐποποιῶν τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος. Ἀλλ', ὡς γνωστὸν, τὸ ἔργον τῆς αὐστηρᾶς συστηματοποιήσεως τῶν διχόρων θεολογικῶν ἐπιστημῶν εἶνε ἔργον τῶν νεωτέρων χρόνων, τῶν χρόνων τῆς ἀταράχου καὶ ἀπερισπάστου ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης. Καὶ ἂν, ὡς εἶνε παρατηρημένον, ἐν τῇ ἀναπτύξει πάσης καθόλου ἐπιστήμης καὶ δὴ θεολογικῆς—ἡ πρῶξις προηγήθη τῆς θεωρίας καὶ ἡ ὕλη τῆς συστηματοποιήσεως, πολὺ περισσότερον ἔδει τὸ τοιοῦτον φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ συμβῇ ἐν τῇ Πρακτικῇ θεολογίᾳ. Ἀπέκειτο λοιπὸν εἰς τὸ ρηξικέλευθον τοῦ Schleiermacher πνεῦμα, εἰς ὃ καὶ ἡ καθόλου συστηματοποίησις τῶν θεολογικῶν ἐπιστημῶν τοσαῦτα ὀφείλει, νὰ διανοίξῃ καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ νέαν ὁδόν. Οὗτος πρῶτος ἀπήλλαξε τὴν Πρακτικὴν θεολογίαν τοῦ παχυλοῦ καὶ ἀξέστου ἐμπειρισμοῦ καὶ ἀπέδωκεν αὐτῇ τὴν ἐμπρέπουσαν θέσιν ἐν τῷ συστήματι τῆς ὅλης θεολογίας. Τῷ διασῆμῳ τούτῳ θεολόγῳ καὶ πάστορι, ὃν οὐ τὴν ἐπιρροὴν εὕρισκεται καὶ σήμερον ἔτι σύμπασα, δυνατόν εἰπεῖν, ἡ σύγχρονος Προτεσταντικὴ Θεολογία, ἡκολούθησε λαμπρὰ πλειὰς ἐπιφανῶν πρακτικῶν θεολόγων τοῦ παρόντος αἰῶνος, οἱ οἱ Marheineke (1837) Rosenkranz, Liebner, Nitzsch, Zetzschwitz, Harnack, ὁ διαμαρτυρόμενος Γάλλος Vinet καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Ἀπὸ τῆς νέας ταύτης ἐποχῆς ἐν τῇ ἱστορικῇ ἀναπτύξει τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας, ἡ τελευταία ἐπαύσατο τοῦ λοιποῦ θεωρουμένη ὡς ἀπλοῦν

habitus practicus ως τέχνη τις, καὶ ως ἀσυνάρτητον παράρτημα ἐν τῷ θεολογικῷ συστήματι. Καθὰ εὐρίσκομένη ἐν στενῇ ἐσωτερικῇ σχέσει καὶ ἀλληλουχίᾳ μεταξύ τῶν τριῶν πρώτων τῆς θεολογίας κλάδων, ἡ Πρακτικὴ θεολογία φυσικῶς καὶ ἀναγκαίως τοῦ λοιποῦ ἐκλαμβάνεται ὡς μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ ὅλου θεολογικοῦ συστήματος, ὡς καὶ ὅσπου, ἐκ τῶν ὁστέων τῆς ὅλης χριστιανικῆς θεολογίας. Καθὸ δὲ μὴ οὕσα αὕτη ἡ πρᾶξις, ἀλλ' ἡ θεωρία τῆς πράξεως, δικαίως ἀποκχλεῖται τοῦ λοιποῦ οὐχὶ τέχνη, ἀλλ' ἐπιστήμη. Ἀντικείμενον κατὰ ταῦτα τῆς Πρακτικῆς θεολογίας δὲν εἶνε τὸ νὰ δώσῃ ξηρούς τινες κανόνες καὶ ἐμπειρικὰς ὁδηγίας, ἀφορώσας εἰς τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Ποιμένου τῆς ἐκκλησίας, ὡς τοιοῦτοτρόπως τέως ἐξελάμβανον. Ἐν τῷ ἀντικείμενῳ τῆς πρακτικῆς θεολογίας περιέχεται τι πλεῖον τούτου: Καθὸ θεωρία περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἐκδηλώσεις (ἐξωτερικὰς τε καὶ ἐσωτερικὰς), ἡ Πρακτικὴ θεολογία ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἐρευνήσῃ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ταύτης τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας θεωροῦσα τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν οὐ μόνον ἀπὸ κανονικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ δογματικῆς καὶ ιστορικῆς ἀπόψεως. Ἀπὸ δὲ τῆς ὁλομεροῦς ταύτης περὶ ἐκκλησίας ἐννοίας ἀναχωροῦσα ἡ Πρακτικὴ θεολογία ὀφείλει ἐφεξῆς νὰ καθάρισῃ τὴν ποικίλιν δρᾶσιν αὐτῆς, τὴν τε ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, πρὸς δὲ καὶ τὰ μέσα τῆς τοιαύτης δράσεως.

Ὡς τὰ πολλὰ ἡ περὶ Ἐκκλησίας ἐννοία σχηματίζεται ἐκ μόνης τῆς κανονικῆς ἀπόψεως, καὶ αὕτη ὀρίζεται συνήθως ὡς «ἄθροισμα ἀνθρώπων» ἡνωμένων πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ αὐτῇ πίστει καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς μυστηρίοις». Ἀλλ' ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ παρέχεται ἡμῖν καὶ μυστικώτερα τις περὶ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐννοία, καὶ ἡ γραφικὴ αὕτη ἐννοία ἐστὶν ἡ κυρίως δογματικὴ ἐννοία, ἡ ἀμέσως εἰς τὴν οὐσίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀναφερομένη. Οὕτως, ὁ μὲν οὐρανοδόκμος Παῦλος, καλεῖ τὴν Ἐκκλησίαν «σῶμα Χριστοῦ» τ. ἔ. ἐν σῶμα, οὗ κεφαλὴ ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος» (Ἐφεσ. 5, 23, καὶ ἐξ. 1 Κορ. 12, 12—30), καὶ μετὰ τῆς τοιαύτης περὶ ἐκκλησίας ἐννοίας, ὡς σώματος μυστικοῦ τοῦ Χριστοῦ, συνδέονται στενότατα παρὰ τῷ θεοπνεύστῳ ἀποστόλῳ, ὡς ἴσασιν οἱ ἐπαίοντες, ἅπασαι αἱ περὶ Σωτηριολογίας καὶ ἐσχολογίας ὑψηλαὶ δογματικαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀλήθειαι (ἴδε 1 Κορινθ. 12, 12 καὶ ἐξ. Αὐτόθι, 15, 20 καὶ ἐξ. καὶ ἀλλαχ.).

Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐν ταῖς

θαυμασιωτάταις αὐτοῦ περὶ βασιλείας τῶν οὐρανῶν παραβολαῖς παρέχει ἡμῖν πρὸς ταῖς ἄλλαις καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ζύμης, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον (Ματθ. 13, 33). Ἐν ἑκατέρᾳ τῶν δύο τούτων γραφικῶν περὶ Ἐκκλησίας εἰκόνων ἐμπεριέχονται ὑψηλαὶ καὶ βαθύταται περὶ τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐπὶ γῆς προορισμοῦ αὐτῆς ἐννοιαί, ὧν ὁ πρακτικὸς θεολόγος ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ τό τε βάθος καὶ πλάτος ἐξάγων ἐντεῦθεν τὰ ἀναγκαῖα περὶ ζωῆς καὶ δράσεως τῆς Ἐκκλησίας πρακτικὰ συμπεράσματα. Ἐνταῦθα ἔχομεν πρὸ παντός τὴν ιδέαν περὶ χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐνὸς ὁργανικοῦ καὶ ἀδιασπάστου ὄντος—ἐνὸς ὁργανικοῦ σώματος. Ὅπως δὲ πᾶν ὁργανικὸν σῶμα ἔχει τὰ χάριν ἐνὸς κοινοῦ σκοποῦ συλλειτουργοῦντα μέλη, μέλη ἀνωτέρα καὶ μέλη κατώτερα, μέλη εὐγενῆ καὶ μέλη ἀγενέστερα, μέλη ὑγιᾶ καὶ μέλη ἀσθενέστερα, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία. (Προβλ. 1 Κορ. 12, 12, καὶ ἐξ.). Καὶ ὅπως οὐσιώδεις χαρακτηριστικὸν παντός ὁργανικοῦ σώματος ἐστὶν ἡ ἀφομοίωσις πρὸς ἑαυτὸ ἐξωθεν εἰσερχομένων νέων στοιχείων χάριν τῆς ἰδίας αὐξήσεως καὶ προαγωγῆς, χάριν τῆς πραγματώσεως τῆς ἐν αὐτῷ ἀρχῆθεν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἐντεθείσας ιδέας, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν ὁ Κύριος, ὡς εἶδουμεν, παραβάλλει πρὸς ζύμην ζυμοῦσαν βαθμηδὸν τὸ ὅλον, παρατηρεῖται τοιαύτη τις ἐξέλιξις. Καὶ ὅπως, τέλος, ἐν παντὶ ὁργανικῷ σώματι δικρίνομεν δύο διαφόρων εἰδῶν ἐνεργείας, ἥτοι ἐνθεν μὲν ἐνεργείας ἐσωτερικὰς, ἀναφερομένας ἀμέσως εἰς τὴν θρέψιν καὶ ὑγίαν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐτέρωθεν δὲ ἐνεργείας ἐξωτερικὰς σκοποῦσας τὴν διακανόνισιν τῶν σχέσεων τοῦ σώματος πρὸς τὰ περὶ αὐτὸ ἄλλα σώματα καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ, οὕτως ἀκριδῶς καὶ ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας διακριτέα διττὴ δρᾶσις δρᾶσις—ἐσωτερικὴ ἀφορῶσα τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς διακανόνισιν, καὶ δρᾶσις ἐξωτερικὴ, σκοποῦσα τὴν ὅλον ἐν πλείονα αὐτῆς περιρρόρησιν καὶ ἐπέκτασιν. Ταύτας καὶ τὰς συγγενεῖς ταύταις θεμελιώδεις ἀληθείας περὶ τῆς οὐσίας καὶ δράσεως τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει ἡ Πρακτικὴ θεολογία νὰ λάβῃ ὡς ἀφετηρίαν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ὀρμωμένη νὰ καθορίσῃ τὸν ἀριθμὸν, τὴν τάξιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν μαθημάτων αὐτῆς. Διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ τις τῶν νεωτέρων, «ἡ Πρακτικὴ θεολογία εἶνε ἡ θεωρία τῆς προϊούσης αὐτοεξέλιξεως τῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ, ἐπὶ τῇ βίᾳ καὶ τῷ προτύπῳ τῆς ἱστορίας, καὶ ἐπὶ σκοπῷ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς

ιδέας τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ». Ἡ ἰδέα καὶ ἡ ἱστορία, λέγει ἕτερος, συνέρχονται εἰς ἓν ἐν τῇ Πρακτικῇ Θεολογίᾳ!

Κατὰ ταῦτα ὁ πρακτικὸς θεολόγος ὀφείλει νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄφει ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ ἰδεῶδες, πρὸς ὃ τείνει ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία, τ. ἔ. τὴν πλήρη ἐμφάνισιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν ἱστορικὴν ἀνέλιξιν τοῦ ἰδεώδους τούτου, ὅπως αὕτη μάλιστα ἐγένετο κατὰ τὴν ἀποστολικὴν λεγομένην ἐποχὴν καὶ κατὰ τοὺς πρώτους καθόλου τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας, καὶ μετὰ τῆς δεούσης περινοίας καὶ νηφαλιότητος νὰ προσδιορίσῃ τὴν πορείαν καὶ δρᾶσιν τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας.

Τιθέντες ὡς βᾶσιν τὰνωτέρω προσδιορίζομεν τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ὡς ἑξῆς: Ἰὸν Μαθήματα ἀφορῶντα εἰς αὐτὸν τὸν ὁργανισμόν τοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος, ὁποῖόν ἐστι τὸ Κανονικὸν ἢ Ἐκκλησιαστικὸν λεγόμενον Δίκαιον, ἐν ᾧ ἀνάγκη νὰ γίνηται λόγος, πρῶτον μὲν περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς διαργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας, δεύτερον δὲ περὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς καὶ τῆς διακυβερνήσεως (Κλῆρος Συνδ. Θεσμοὶ κλπ.) Ἰὸν Μαθήματα ἀφορῶντα τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ἂν τὴν ἐσωτερικὴν ὡς πρὸς τοὺς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, οἷα: ἡ Ὀμιλητικὴ (θεωρία τοῦ κηρύγματος) ἢ Ποιμαντικὴ (θεωρία τῆς τοῦ Πνευματικοῦ ποιμένου ζωῆς καὶ ἐνεργείας), ἢ Λειτουργικὴ, (θεωρία τῆς θείας λατρείας), καὶ ἢ Διακονικὴ, (θεωρία τοῦ διακονεῖν ταῖς ὑλικαῖς τῶν πιστῶν χρείαις), καὶ Βον τὴν ἐξωτερικὴν, οἷα: ἡ Ἀλειτουργικὴ, ἢ Εὐαγγελικὴ (θεωρία τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου), ἢ Κατηχητικὴ, (θεωρία περὶ τοῦ τρόπου τῆς Κατηχήσεως), καὶ ἢ Πολεμικὴ ἢ Εἰρηνικὴ, (θεωρία τῶν πρὸς τὰς ἁλλοδόξους Ἐκκλησίας σχέσεων). Μεταξὺ τῶν μαθημάτων τούτων καταλεκτέα καὶ τὰ κατὰ τοὺς τελευταίους ἰδίᾳ χρόνους μορφωθέντα, ἥτοι ἡ Ποιμενικὴ Ἰατρικὴ (Medicina clerica) Ποιμενικὴ Οἰκονομικὴ καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχιτεκτονικὴ! Καὶ μόνῃ ἡ ἀπλὴ ἀπαρίθμησις τῶν διαφόρων μαθημάτων τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ἀρκεῖ, νομίζομεν, ὅπως παράσχη εἰς τὸ πεφωτισμένον ἀκροατήριον ἑννοίαν τινα περὶ τῆς εὐρύτητος τοῦ κύκλου καὶ τῆς μεγάλης διὰ τὸν ἡμέτερον βίον σπουδαιότητος, ἣν κέκτηται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος θεολογικὸς κλάδος. Ἀξίον δὲ ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως ἐν τοῖς μαθήμασι τούτοις εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς, ὅτι δηλ. ἐν αὐτοῖς ἀπαντῶμεν τὰ κυριώτατα μαθήματα τῶν

τριῶν πρώτων τῆς Θεολογίας κλάδων Ἐξηγητικοῦ, Δογματικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ, οἵτινες κλάδοι, δυνατὸν εἰπεῖν, ἐπαναλαμβάνονται ἐνταῦθα, εἰ καὶ ἐν ἐτέρᾳ, ὡς ἤδη εἴρηται, μορφῇ, ἐν τῇ μορφῇ τ. ἔ. τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸν συγχρόνον τῆς Ἐκκλησίας βίον. Οὕτως ἀπαντῶμεν αὖτον τὸν ἐξηγητικὸν κλάδον ἐν τῇ ἱερᾷ ὁμιλητικῇ, ἥς σπουδαιότατον, ὡς γνωστόν, μέρος ἀποτελεῖ ἡ θεωρία περὶ τῆς καταλλήλου μεταδόσεως εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοῦ θεοπνεύστου περιεχομένου τῶν ἁγίων Γραφῶν (βον) τὸν Δογματικὸν ἢ Συστηματικὸν καὶ ἐν ἄλλοις μὲν μαθήμασιν, οἷα τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, ἢ ὁμιλητικὴ, ἢ Ποιμαντικὴ, καὶ ἢ Πολεμικὴ, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἱερᾷ Κατηχητικῇ, ἥτις ἀτχολεῖται περὶ τὴν δημωδεστέραν ἐκθεσιν τῶν οὐτιωδῶν τῆς ἡμετέρας πίστεως δογμάτων. Καὶ γον) τέλος, τὸν Ἱστορικόν, ὃν βλέπομεν, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας, (οἷον ἐν τῇ Ἀλειτουργικῇ, τῇ Πολεμικῇ, καὶ Διακονικῇ), μάλιστα δὲ ἐν τῇ Διοικητικῇ καὶ Λειτουργικῇ τοῦ Ποιμένου ὑπηρεσίᾳ (Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, καὶ ἱερατικὴ Λειτουργικὴ). Τὸ φαινόμενον τῆς οὕτως γινομένης ἐπαναλήψεως τῶν τριῶν πρώτων κλάδων ἐν τῇ Πρακτικῇ Θεολογίᾳ παρέχει ἡμῖν σαφεστέραν καὶ βαθυτέραν ἑννοίαν τῆς εἰκόνος τοῦ ἀνθους καὶ τοῦ καρποῦ, πρὸς ἃ, ὡς ἐνθυμεῖσθε, παρεβάλομεν τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν. Καθ' ὅτι ἡ τελευταία αὕτη παρουσιάζεται νῦν, οὐ μόνον ὡς τι γενικὸν πόρισμα τῶν τριῶν πρώτων τῆς Θεολογίας κλάδων, ἀλλὰ καὶ ὡς τις ἀναπαραγωγὴ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας.

Καὶ εἶνε ὅντως ἡ Πρακτικὴ Θεολογία, φιλόμουςτος ὁμήγυρις, τὸ ἄνθος καὶ ὁ καρπός, τῶν ὅλων θεολογικῶν μελετῶν! Διότι διὰ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας κυρίως γίνονται γνωστὰ ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἐκκλησίᾳ τὰ πορίσματα τῶν διαφόρων Θεολογικῶν σπουδῶν, καὶ διὰ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας κυρίως γεύεται τῶν γλυκῶν καὶ εὐχύμων τοῦ τῆς Θεολογίας δένδρου καρπῶν ἢ τε χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ ἀνθρωπότης καθόλου. Πλούσιαι καὶ ἀμφιλαφεῖς ἐξηγητικαί, δογματικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικοῖστορικαὶ μελέται, μὴ ἐπιστεφόμεναι ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων περὶ τὴν Πρακτικὴν Θεολογίαν μελετῶν, ἤθελον ὁμοιάζῃ πρὸς εὐσκιόφυλλον μὲν καὶ ἀμφιλαφές δένδρον, ἀλλ' ἀνανθές καὶ ἄκαρπον. Καὶ ἐπὶ τῆς Θεολογίας δ' ἐπομένως δυνάμεθα προσφυῶς νὰ ἐφαρμόσωμεν τοὺς γνωστὸς περὶ καρποφόρων καὶ ἀκάρπων δένδρων εἰκονικοὺς τοῦ Κυρίου ἡμῶν λόγους: «ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπι-

γνώσεσθε αὐτούς.» (Ματθ. 7,15,20,.) Ἀκμάζουσα πρακτική Θεολογία εἶνε σημεῖον ἀκμαζούσης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ δράσεως, καὶ τάνάπαλιν. Ὅθεν καὶ βλέπομεν ἐν τῇ μακραίῳ τῆς Ἐκκλησίας σταδιοδρομίᾳ, ὅτι ἡ ἀκμή ἢ ἡ παρακμή τῆς πρακτικῆς Θεολογίας βαίνει, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκμὴν ἢ παρακμὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς δράσεως. Ὅποια πράγματι διαφορὰ καὶ ἐν τῷ σημεῖῳ τούτῳ μεταξὺ τῶν πλουσίων, ἀφ' ἑνὸς εἰς ἔργα πρακτικῆς Θεολογίας, πρῶτων τῆς Ἐκκλησίας αἰώνων — καὶ τοῦ πενεστέρου μεσαίῳνος ἀφ' ἑτέρου, ἐν ᾧ, ὡς γνωστόν, ἀνεπτύχθη ἡ Σχολαστικὴ λεγομένη Θεολογία!

Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας ἐξήρτηται παρ' ἡμῖν ἡ λύσις πλείστων ζωτικωτάτων, καὶ οὕτως εἶπεῖν, φλεγόντων ζητημάτων τοῦ συγχρόνου ἐκκλησιαστικοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου, ὧν ἡ ἀλύτων μενόντων ἢ κακῶς λυομένων, ἢ πρὸς τὰ πρόσω πορεία δι' ἡμᾶς, ὡς Ἐκκλησίαν καὶ Ἔθνος, καθίσταται λίαν δυσχερὴς, δὸς δ' εἶπεῖν, καὶ προβληματική. Οὕτως ἵνα ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ζητημάτων ἅτινα αἱ νεώτεραι συνθῆκαι τοῦ ἀενάως ρέοντος καὶ μεταβαλλομένου ἀνθρωπίνου βίου παρουσιάζουσι: Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας ἀπεκδέχονται τὴν λύσιν αὐτῶν τὰ εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν κυρίως Δίκαιον ἀναφερόμενα ζητήματα. Περὶ σχέσεως τῶν ἐθνικοτήτων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τάνάπαλιν, περὶ ἀποστολῆς τοῦ συγχρόνου ἡμῖν μοναχικοῦ βίου καὶ σχέσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν κλῆρον, περὶ γάμου καὶ ἀγαμίας τοῦ τελευταίου τούτου, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀξιοπρεποῦς συντηρήσεως καὶ τῆς μορφώσεως αὐτοῦ, κλπ. Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς Θεολογίας καὶ δὴ ἀπὸ τῆς Ποιμαντικῆς, Ὀμιλητικῆς, καὶ Κατηχητικῆς ἀπεκδέχονται ἐφεξῆς τὴν λύσιν αὐτῶν ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν σύγχρονον τοῦ πνευματικοῦ Ποιμένος δράσιν, οἷα ὁ τρόπος τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῶν διαφορῶν παρ' ἡμῖν Σχολῶν, καὶ δὴ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὁ τρόπος τῆς πλείονος συστηματοποιήσεως τοῦ ἱεροῦ καὶ σωτηρίου ἔργου τῆς γενικῆς Κατηγήσεως τοῦ ἀκαταχέτου οἴμοι! λαοῦ ἡμῶν, ὡς καὶ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος, ἔτι δὲ καὶ ὁ τρόπος τοῦ νὰ ἐθισθῇ ὁ ἡμέτερος λαὸς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς τοσοῦτον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν εὐώνου καταστάσεως ἁγίας Γραφῆς, τῆς μόνης δυναμένης σοφίσει εἰς σωτηρίαν, καὶ πλεῖστα ἄλλα τοιαῦτα. Ἀπὸ τῆς πρακτικῆς τέλος Θεολογίας, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς Πολεμικῆς ἢ Εἰρηνικῆς ἀπεκδεχόμεθα τὴν διαφώτισιν τῶν σχέσεων ἡμῶν πρὸς τὰς περὶ ἡμᾶς ἀλλοδόξους

Ἐκκλησίας, καὶ δὴ τὰς ἐξ αὐτῶν εὐμενέστερον πρὸς ἡμᾶς διακειμένας. Ἐπίσης ἐκ τῆς αὐτῆς Πολεμικῆς ἀπεκδεχόμεθα καὶ σωστικὰς ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων τῆς ἀντιδράσεως, ἣν ἀμυνόμενοι ὀφείλομεν νὰ ἀντιτάξωμεν κατὰ τῶν ὡς ἄλλα πολυπλοκα δίκτυα, πάντοθεν περιβαλλουσῶν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐσχάτοις μάλιστα τούτοις χρόνοις ποικιλοχρόων προπαγανδῶν, αἵτινες ἀπειλοῦσι προφανῶς οὐ μόνον τὴν ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν αὐθυπαρξίαν! Οἱ βαθυτέρον ἐγκύψαντες εἰς τὴν μακραίῳνα Ἱστορίαν τοῦ μεγάλουργοῦ πλὴν πολυπαθοῦς ἔθνους ἡμῶν ὁμολογοῦσιν, ὅτι τοῦτο ἐπεδείξατο ἐν αὐτῇ περισσειᾳ μὲν καὶ ἀφθονίᾳ μεγαλοφυίας, ἔλλειψιν δὲ πρακτικοῦ Πνεύματος. Ἀλλ' εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε αἱ νῦν περικυκλοῦσαι ἡμᾶς ὡς Ἐκκλησίαν καὶ Γένος περιστάσεις ἀπαιτοῦσι τὸν πρακτικὸν νοῦν. Νῦν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀνάγκη περινοίας, ἀνάγκη ἐργηγόσεως περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα. Διότι νῦν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἐπαληθεύει δυστυχῶς περὶ ἡμῶν λεγόμενον τὸ περίπυστον ἐκεῖνο Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου λόγιον. «Ὁ πλοῦς ἐν νυκτί! Πυρσοὺς οὐδαμοῦ, Χριστὸς καθεύδει.»

«Καὶ ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι! Δεηθῶμεν λοιπὸν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ἵνα τὸ πνευματικὸν τοῦτο φυτώριον, τὴν Ἱερὰν ταύτην Θεολογικὴν Σχολήν, μὴ παύηται ὁ καλὸς Ἀρχιποίμην ἐπευλογῶν αἰεὶ ἄνωθεν. Ὅπως αὕτη τῇ αὐτοῦ χάριτι ὅλον ἐν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν προαγομένη καὶ ἀπὸ δυνάμεις εἰς δύναμιν, προσφερῇ πάντοτε ἀπὸ τῶν ἱερῶν καὶ ἀναμνηστικωτάτων τούτων τόπων τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει λειτουργοῦς τοῦ Ὑψίστου ἀξίας τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν ἀποστολῆς, βαθέως ἀντιλαμβανομένους τῶν παρόντων καὶ ὀξέως καταστοχαζομένους τῶν μελλόντων, ἔχοντας πλήρη αὐτοσυνείδησιν καὶ λόγον ζωῆς ἐπέχοντας φωστῆρας ἐν κόσμῳ, ἀστέρας ἐωθινοῦς ἐν μέσῳ νεφέλης, ἀγγέλους φύλακας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἄλας τῆς γῆς! Γένοιτο!

Ἱεροδ. Ἀθανάσιος Πιπέρας
Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΥ

ἐκδιδόντος

ἀρχιμ. Ἰωακείμ Φοροπούλου δ. φ.

ἀρχιεπισκοπικός τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πηγαί τῆς ἰστορίας τῆς ἰδρύσεως, συντηρήσεως
καὶ διοικήσεως τῶν Σχολῶν τοῦ Γένους ἐν
Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἀριθμ. 6.

Συστατικὸν φροντιστηρίου εἰς Σκοπέλου
κατασταθέντος παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Νεοφύτου.

Πάντα μὲν τὰ παρὰ ἀνθρώποις πραττόμενα καὶ ἐν τῷ μετὰ σώματος ἐνεργούμενα βίῳ προνοίας δέονται καὶ ἐπιμελείας ὅ,τι πλείστης πρὸς σύττασιν ἐαυτῶν καὶ συντήρησιν, πάντων δὲ μάλιστα καὶ καθ' ὑπερτερόν λόγον σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τυγχάνουσιν ἐπ' αὐτῇ ὅσα θεοφιλῇ τυγχάνουσιν ἔργα καὶ πράγματα πρὸς ἀγαθὸν ἀπορῶντα σκοπὸν καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ψυχοφελῇ καὶ ψυχωτῆρι τυγχάνοντα· τῶν δὲ ὁμολογουμένως ὄντων καλῶν τὴν παιδεύειν καὶ σοφίαν Κυρίου τὸ κάλλιστον ὑπάρχειν καὶ ἐξαίρετον, οὐδεὶς ἀμφιβόλλει· Μικαῖριος γὰρ ἄνθρωπος, ὃς εὗρε σοφίαν καὶ θνητὸς ὃς εἶδε φρόνησιν, τὸ ἱερόν φησι λόγιον, διὸ καὶ περισπούδαστον ἔργον τοῖς εὐφρονούσιν ἡ τῆς σοφίας μελέτη καὶ λίσαν ἀναγκασίον τοῖς ἀνθρώποις, ὡς συμπληρωτικὸν τῆς κατὰ λόγον καὶ γνῶσιν ἐνεργείας· διὸ καὶ συστάσεως πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων τυγχάνει ἐπ' αὐτῇ. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τῶν παρὰ γενόμενος εἰς τὰ ὧδε ὁ ἱερωτάτος μητροπολίτης πρῶτον Ἀρχιεπίσκοπος, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός καὶ συλλειτουργός κύριος Νεόφυτος, ἀνήγγειλε καὶ ἐδηλοποίησε τῇ ἡμῶν μετρίότητι καὶ τῇ περὶ αὐτὴν ἱερωτῶν ἀρχιερέων συνόδῳ ὅτι σκοπὸν θέμενος ἀγαθὸν καὶ θεοφιλῇ συστήσαι καὶ ἀπαρτίσαι ἐκ νέου σχολὴν καὶ φροντιστήριον τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῇ χώρᾳ καὶ πολιτείᾳ τῶν χριστιανῶν τῆς νήσου Σκοπέλου ἐπὶ τῷ διδάσκειν καὶ μαθάνειν τοὺς ἐν αὐτῇ νέους καὶ παιδεύειν εὐφυῶς πρὸς πᾶσαν παιδείαν καὶ διδασκαλίαν τῶν τε ἐγκυκλίων καὶ τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, δέδωκε καὶ ἐνεχείρισεν ἐξ ἰδίων τῇ κοινότητι τῶν ἐκείσε χριστιανῶν προκρίτων τε καὶ γερόντων μετὰ καὶ εἰδήσεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σκιαθοῦ καὶ Σκοπέλου, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κύριος Κλήμεντος, χίλια γρόσια ἐπὶ διορισμῷ καὶ συμφωνίᾳ τοιαύτῃ,

ὅπως οἱ τῆς πολιτείας ταύτης χριστιανοὶ ἔχωσι πληροῦν καὶ διδόναι ἀπαρτιτῶς κατ' ἔτος ἑκατὸν πενήκοντα γρόσια ἀντὶ τοῦ συμπεφωνημένου διαφόρου τῶν χιλίων γροσίων διὰ μισθὸν καὶ πληρωμὴν τοῦ ἀποκατασταθέντος διδασκάλου ἐν τῇ ἐκείσε σχολῇ, ἥτις ἑκατὸν πενήκοντα γρόσια, ἐν ὧσιν μὲν ζῇ ἡ αὐτοῦ ἱερότης ἔχωσι δίδοσθαι καὶ στέλλεσθαι εἰς χεῖρας αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ἔχωσι δίδοσθαι εἰς τὸ ἐν τῷ ἀγίῳ Ὄρει ἱερόν καὶ σεβασμιον μοναστήριον τῶν Ἰβήρων καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ Πατράσι, διὰ τὸ τὴν αὐτοῦ ἱερότητα μετὰ καὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ προσηλωθῆναι καθάπαξ τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ καὶ ἔχειν τὴν μετάνοιαν καὶ ἀσκήσιν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, κακεῖθεν ὁρεῖται λαμβάνειν ταῦτα ἀσφαλῶς ὁ τὴν ἐπιστάσιν ἔχων τῆς σχολῆς ταύτης διδασκαλός, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ διασώζεσθαι καὶ συντηρεῖσθαι εἰς αἰῶνα τὴν θείαν ἐλπίδα ἀποκατασταθεῖσαν ταύτην σχολὴν ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ, καθὼς παρίσται καὶ δηλοποιεῖ καὶ τὸ γεγονός συμφωνητικόν καὶ ὑποσχετικόν γράμμα παρὰ τῆς κοινότητος τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ χριστιανῶν, ἔχον καὶ τὴν ὑπογραφήν καὶ βεβαίωσιν τοῦ ρηθέντος κατὰ τόπον ἀρχιερέως καὶ τὴν σφραγίδα τῆς πολιτείας αὐτῶν, κατησφαλισμένον καὶ ταῖς ἰδίαις ὑπογραφαῖς τῶν αὐτῶν χριστιανῶν, ὅπερ καὶ ἐνεφανίσθη ἤδη ἡμῖν περιέχον καὶ τινὰς ἄλλας συνθήκας καὶ συμφωνίας γενομένας μετὰ τῶν αὐτῶν τε καὶ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος περὶ τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου, οὗ ἕνεκα κοινῶς καὶ συνοδικῶς διασκεψόμενοι καὶ τὴν σύστασιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ φροντιστηρίου τούτου περὶ πολλοῦ ποιούμενοι, ὡς εἰς κοινὴν ἀπορῶντος ὠφέλειαν καὶ ψυχικὴν βελτιώσιν καὶ ἐπίδοσιν τοῦ γένους ἡμῶν, δεῖν ἔγνωμεν κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, οὐ μόνον συστήσαι καὶ βεβαιώσαι αὐτὸ δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον ὡς οἶόν τε μεθαρμόσασθαι καὶ μεταρρυθμίσαι τὴν κυβέρνησιν καὶ διεξαγωγὴν αὐτοῦ καὶ προσθεῖναι διορισμούς τινὰς ἐν αὐτῷ καὶ ὑπὸ κρεῖττον καὶ μείζονα καὶ ἀσφαλέστεραν διαφένδουσιν καὶ ἐπίσκεψιν αὐτὸ ὑποθέσθαι ἐπὶ τῷ μένειν εἰς τὸ ἐξῆς ἀμετάπτωτον καὶ ἀμετακίνητον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα· κἀντεῦθεν συνοδικῶς ἐκρίθη καὶ ἀπεφάνθη εὖλογον ἀποκατασταθῆναι ἐπιτρόπους, ἐπιστάτας τε καὶ διοικητάς τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου ἐκ τῶν ἐνδημούντων ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει συναδελφῶν ἡμῶν ἀρχιερέων τοὺς τε ἤδη ἱερωτάτους μητροπολίτας, τὸν Ἡρακλείου κύριος Γεράσιμον καὶ τὸν Χαλκηδόνος κύριος Νικόδημον, καὶ τοὺς μετὰ τὴν αὐτῶν ἱερότητα κατὰ καιροὺς διαδεξομένους τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, καὶ τούτους ἔχειν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν παντελῇ ἐπισκέπτεσθαι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τοῦ εἰρημένου φροντιστηρίου καὶ φροντίζειν τῆς συστάσεως καὶ συντηρήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ

ρηθέντος ιερωτάτου μητροπολίτου πρώην Ἀρτης κύρ Νεοφύτου ὀφείλουσιν ἐπιστατεῖν καὶ λαμβάνειν παρὰ τῶν ἐγγχωρίων χριστιανῶν τῆς νήσου Σκοπέλου τὰ δι-
ληφθέντα ἑκατὸν πενήκοντα γρόσια καὶ ἐξ αὐτῶν πληροῦν τὸν ἐτήσιον μισθὸν τοῦ ἐν τῷ ρηθέντι φρον-
τιστηρίῳ διδασκάλου ἀπαραιτήτως καὶ ἀμετακινήτως ἐξετάζειν τε καὶ ἐρευνᾶν καὶ ἀνακρίνειν τὸν κατὰ
καιροῦ ἔχοντα τὴν ἐπιστάσιν τῆς διδασκαλίας ὅπως εἴη ἱκανὸς καὶ ἄξιος καὶ ἀρμόδιος εἰς διδασκαλίαν καὶ
διδάσκειν τοῖς μαθηταῖς τὰ μαθήματα κατὰ τὸν διο-
ρισθέντα τύπον ἐν τῷ προρρηθέντι κοινῷ τῆς πολιτείας
ταύτης γράμματι, ἐκλέγειν τε καὶ διορίζειν ἐν καιρῷ
χρείας καὶ ἀποκαθιστᾶν τὸν εἰς διδασκαλίαν ἄξιον,
ἐπὶ τοιούτῳ μέντοι διορισμῷ καὶ συνθήκῃ, ὅπως ὁ
ἤδη ἔχων τὴν ἐπιστάσιν τῆς διδασκαλίας, τοῦ ρη-
θέντος φροντιστηρίου ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ
Ἱερόθεος καὶ ὁ ἐσόμενος διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ
φροντιστηρίῳ κύρ (ὁ δείνας), φροντίζοντες καὶ ἐπιμε-
λούμενοι τῆς προκοπῆς τῶν μαθητευομένων καὶ φιλο-
πόνως τῆς διδασκαλίας ἀντεχόμενοι καὶ ὡς δεῖ δι-
δάσκοντες, μένωσιν ἀμετακίνητοι καὶ ἀνεπηρέαστοι
καθὼς ἐν τῷ προρρηθέντι γράμματι ἐδιωρίσθησαν·
μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν αὐτῶν ὀφείλει ἐκλέγεσθαι
ὕπὸ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων καὶ ἀποκαθίστασθαι
διδάσκαλος ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ προηγουμένως μὲν ἀπὸ
τοῦ ρηθέντος σεβασμίου μοναστηρίου τῶν Ἰβήρων,
ἐὰν τυχὸν εὔρεθῇ ἐν αὐτῇ ὑποκείμενον ἄξιον καὶ ἄ-
μεμπτον εἰς διδασκαλίαν, εἰ δὲ μὴ, ἐκλέγεσθαι καὶ
διορίζεσθαι ἀλλυχόθεν τὸν εἰς διδασκαλίαν ἄξιον,
ὅστις ὀφείλει εἶναι μὴ μόνον τῇ θύραθεν παιδείᾳ,
ἀλλὰ καὶ τοῖς τρόποις καὶ τῷ βίῳ καὶ χρηστοῖς ἡθεσι
κεκοσμημένος καὶ δυνάμενος ἅμα καὶ πρὸς λόγους
καὶ πρὸς εὐτέθειαν καταρτίζειν καὶ χειραγωγεῖν τοὺς
νέους· καὶ μοναστηριακοῦ μὲν ὄντος τοῦ ἐκλεγέντος
διδασκάλου, πέμπεσθαι τὰ ἄσπρα καὶ τὸν μισθὸν αὐ-
τοῦ εἰς τὸ μοναστήριον καὶ διὰ μέσου τῶν προηγου-
μένων λαμβάνειν αὐτὸν ἐκεῖνα, ἀλλυχόθεν δὲ γεγο-
νότος τοῦ διδασκάλου, ἀμέσως πέμπεσθαι καὶ ἐγγχει-
ρίζεσθαι αὐτῷ τὸν μισθὸν διὰ τῆς ἐπιστάσεως τῶν
ρηθέντων ἐπιτρόπων· ἀλλὰ καὶ ὁσέποτε συμβᾶν ἔκ-
τινος περιστάσεως κατὰ τὸ ἀντίξουν τοῦ καιροῦ
ἐμποδισθῆναι καὶ ἀπρακτῆσαι τὴν διδασκαλίαν καὶ
παράδοσιν τῶν μαθημάτων ἐν τῇ ρηθείσῃ νήσῳ καὶ
πολιτείᾳ Σκοπέλου καὶ ἀνακρίεσθαι δι' ὅλου τὴν
ἀποκατασταθεῖσαν ἐν αὐτοῖς σχολήν, ἔχειν ἄδειαν
καὶ ἐξουσίαν τοὺς εἰρημένους ἐπιτρόπους ἀρχιερεῖς
λαμβάνειν ὀπίσω παρὰ τῶν ἐγγχωρίων χριστιανῶν τὰ
εἰρημένα χίλια γρόσια καὶ διδόναι καὶ βῆλλειν ταῦτα
ἐν ἐτέρᾳ πολιτείᾳ καὶ χώρῃ χριστιανῶν εἰς σύστασιν
καὶ ἀποκατάστασιν ἐτέρου φροντιστηρίου, ἐφ' ᾧ μὴ
ζημιουῖσθαι τὸ γένος ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν τὴν ἀπὸ τῆς
διδασκαλίας ταύτης προσγινομένην ὠφέλειαν καὶ ψυ-
χικὴν ἐπίδοσιν, καὶ ἐνὶ λόγῳ ἀπασαν τὴν ἐπιστάσιν

καὶ διοίκησιν τοῦ τοιούτου φροντιστηρίου ἔχειν τοὺς
ρηθέντας ἐπιτρόπους ἱερωτάτους ἀρχιερεῖς, τὸν τε
Ἱερωνύμους καὶ Χαλκηδόνας, περὶ τε ἐκλογῆς δηλονότι
ἀξίου διδασκάλου καὶ περὶ τῆς ὡς δεῖ διδασκαλίας
καὶ παραδόσεως τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ
ἐνθα δεῖ συγκροτεῖσθαι τὸ φροντιστήριον καὶ περὶ
τῆς τῶν χρημάτων ὁπότε δέη ἐπικναλήψεως, οἵτινες
καὶ ὀφείλουσιν ἐκάστοτε ἀνακρίνειν καὶ ἐξετάζειν
τὸν ἔχοντα κατὰ καιροῦ τὴν διδασκαλίαν ὁποῖος
ποτ' ἂν εἴη, καὶ ἄξιον μὲν ὄντα καὶ κόσμιον καὶ
φιλόπονον καὶ ἐπιμελούμενον τῆς ἐπιδόσεως τῶν
μαθητῶν συνιστᾶν καὶ περιθάλπειν, ἀδόκιμον δὲ ὄντα
καὶ ἀνωφελῆ ἀποβάλλειν καὶ ἀντικαθιστᾶν ἕτερον ὃν
ἂν κρίνωσιν εὐλογον· καὶ ἐν ὅσῳ μὲν ἔχει τὸ ζῆν
παρὰ Θεοῦ ὁ ρηθείς συνάδελφος ἡμῶν ἱερωτάτος μη-
τροπολίτης πρώην Ἀρτης κύρ Νεόφυτος, αὐτὸς ἔχη
τὴν φροντίδα καὶ διοίκησιν τῆς ρηθείσης σχολῆς καὶ
τῆς κατ' αὐτὴν διδασκαλίας, καὶ διεξάγειν αὐτὴν
κατ' ἰδίαν θέλησιν καὶ ἀρέσκειαν· μετὰ δὲ τὴν ἀπο-
βίωσιν καὶ πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τῆς αὐτοῦ ἱερότητος
ἔχουσιν ἀναλαμβάνειν τὴν ἐπιστάσιν καὶ διοίκησιν
ταύτην τῆς ρηθείσης σχολῆς οἱ διαληφθέντες ἐπίτροποι
ἀρχιερεῖς κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τύπον· τούτων
οὖν συνοδικῶς γνωμοδοτηθέντων καὶ ἀποφανθέντων
παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ ρηθέντος φροντιστηρίου, γρά-
φοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς
(καὶ τὰ ἐξῆς) ἔνθα κατὰ τὸν γεγονότα ἤδη διορισμὸν
καὶ τὴν κοινὴν καὶ συνοδικὴν ἡμῶν ἀπόφασιν ὀφεί-
λουσαν ἔχειν τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀμετάθετον εἰς
αἰῶνα τὸν ἄπαντα, ἡ θεῖα ἐλέει συγκροτηθεῖσα σχολή
τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ ὑπὸ
τοῦ ρηθέντος συναδελφοῦ ἡμῶν ἱερωτάτου μητροπο-
λίτου πρώην Ἀρτης κύρ Νεοφύτου διὰ τῆς δόσεως τῶν
χιλίων γροσίων ἔχη τὴν σύστασιν καὶ διακονίαν καὶ
συντήρησιν κατὰ τὰ διορισθέντα ἐν τῷ παρόντι· καὶ
ἐφ' ὅρου μὲν ζωῆς τῆς αὐτοῦ ἱερότητος διοικῆται καὶ
κυβερνᾶται ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν καὶ
ἀρέσκειαν· μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ὑπάρχουσι
τοῦ λοιποῦ ἐπίτροποι καὶ διοικῆται αὐτῆς οἱ κατὰ
καιροῦ εὐρισκόμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται, ὃ τε
Ἱερωνύμους καὶ ὁ Χαλκηδόνας, οἵτινες καὶ ὀφείλουσι
κατὰ χρέος ἀπαραιτήτως ἐπιμελεῖσθαι τῆς συστάσεως
καὶ συντηρήσεως τῆς ρηθείσης σχολῆς καὶ προνοεῖν
τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτῆς καὶ φροντίζειν
περὶ τῆς ἐκλογῆς ἀξίου διδασκάλου καὶ τῆς προκο-
πῆς τῶν μαθητευομένων καὶ περὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ
διορισμένου μισθοῦ τῷ διδασκάλῳ, καὶ περὶ τῶν
λοιπῶν ἀπάντων ὅσα ἀνωτέρω διείληπται· ὡσαύτως
καὶ ἡν ἐκλείψῃ κατὰ τινα περίπτωσιν καὶ πύσῃ ἡ
ἐν τῇ ρηθείσῃ πολιτείᾳ διδασκαλία, φροντίζωσι λαμ-
βάνειν παρὰ τῶν ἐγγχωρίων αὐτῆς τὰ εἰρημένα χίλια
γρόσια καὶ δι' αὐτῶν καθιστᾶν ἐν ἐτέρᾳ πολιτείᾳ
χριστιανῶν ὀρθοδόξων, ὅπου ἂν αὐτοῖς φανῇ εὐλογον

ἄλλο φροντιστήριον ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰς προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ἡμετέρου γένους, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πατέρας τοῦ ρηθέντος σεβασμίου μοναστηρίου τῶν Ἱβήρων ἐπιστατεῖν καὶ φροντίζειν τῆς λήψεως τοῦ κατ' ἔτος διαφόρου τῶν εἰρημένων ἄσπρων ὡς ἀφιερωθέντων τῇ σεβασμίᾳ ταύτῃ μονῇ καὶ διδόναι αὐτὰ τῷ κατὰ καιροῦ διδασκάλῳ τῆς ρηθείσης σχολῆς μετὰ γνώμης καὶ εἰδήσεως τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων ἱερωτάτων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας καὶ Χαλκηδόνος· ὅς δ' ἂν τις ὀψέποτε βουλευθῇ διασεῖσθαι καὶ ἀνατρέψαι τὴν σύστασιν καὶ ἐνέργειαν τῆς ρηθείσης σχολῆς, ἢ τὴν πληρωμὴν τῶν εἰρημένων χιλίων γροσίων καὶ τοῦ κατ' ἔτος συμπεφωνημένου διαφόρου αὐτῶν ἐπὶ τὸ δίδοσθαι εἰς μισθὸν τοῦ ρηθέντος διδασκάλου βουλευθῇ κατακρατῆσαι καὶ νοσφίσασθαι καὶ γένηται αἴτιος ἀνατραπῆναι δι' ὅλου καὶ ἀπρακτῆσαι τὸ θεᾶρεστον καὶ θεοφιλὲς τοῦτο ἔργον τῆς συγκροτηθείσης ἤδη σχολῆς τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ προξενήσῃ τηλικαύτην ζημίαν καὶ βλάβην ψυχικὴν τῷ ἡμετέρῳ γένει τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὁ τοιοῦτος ὁποῖος ποτ' ἂν ᾖ, ἱερωμένος ἢ λαϊκός, μικρὸς ἢ μέγας πάσις καὶ παντοίας στάσεώς τε καὶ καταστάσεως ἀφωρισμένος κτλ.

ΣΗΜ. ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 117. Τὸ ἔγγραφον, εἰ καὶ δὲν φέρει χρονολογίαν, ἔστιν ἐκδομένον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Γ' (1716—26) ὅτε ἰδρύθη καὶ ἡ Σχολή, ὡς τυγχάνει ἀλλαχόθεν γνωστόν.

Ἀριθμ. 7.

Συστατικὸν τῆς παιδείας καὶ σπουδῆς καὶ μάλιστα διὰ τοὺς ἱερωθησομένους νὰ μὴ χειροτονωῦνται ἀγράμματοι.

Φανερόν καὶ ὁμολογούμενον εἶναι ὅτι ἡ παιδεία καὶ σπουδὴ καὶ διδασκαλία καὶ μάθησις τῶν γραμμάτων εἶναι τὸ πλέον τιμιώτερον καὶ καλλίτερον πρᾶγμα, ἀπὸ ὅσων ἄλλα ἀγαθὰ καὶ ἂν εὑρίσκωνται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, διότι εἶναι στολισμός τῆς ψυχῆς καὶ τελειότης τοῦ νοός, καὶ κἀμνεὶ τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος· ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦ χαρίζει τὴν γνώσιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν σοφίαν καὶ τὸν κἀμνεὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιον κατὰ τὸ δυνατόν μετὰ τὸν Θεόν, διότι καὶ τοῦ Θεοῦ τὸ ἐξάριτον προσὸν εἶναι ἡ σοφία τὴν ὁποίαν καὶ ὁ προφήτης Σολομὼν μετὰ πολλὴν ἐπιθυμίαν ἐζήτησεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ λέγων, Χάρισαι μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν, καὶ ἐπαινεῖ ἐκείνους ὅπου τὴν ἀπέκτησαν λέγων, Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὔρε σοφίαν καὶ θνητός, ὃς οἶδε φρόνησιν· καὶ ἀγκαλὰ εἰς ὅλους ἀπλῶς τοὺς ἀνθρώπους ὅπου εἶναι λόγῳ τετιμημένοι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος εἶναι, ὡς εἵπομεν, ἢ

σπουδὴ καὶ μάθησις τῶν γραμμάτων, κατ' ἐξάριτον τρόπον ὅμως ἀναγκαιοτάτη καὶ χρειώδης εἶναι εἰς ἐκείνους ὅπου λαμβάνουσι τὸ θεῖον τῆς ἱερωσύνης ἄξιωμα, καὶ γίνονται λειτουργοὶ καὶ ὑπηρετῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, οἱ ὅποιοι ἔχουσι χρέος ἀπαραιτήτων νὰ παρίστανται καθ' ἐκάστην τῷ φοβερῷ καὶ Ὑψίστῳ Θεῷ καὶ νὰ προσφέρωσι τὰς καθημερινὰς δεήσεις καὶ ἱκεσίας εἰς αὐτόν, γινόμενοι μεσίται καὶ πρεσβευταὶ διὰ ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ λαοῦ· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι καὶ διδαγμένοι καλῶς τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας μαθήματα· νὰ γνωρίζουν τίνος εἶναι ὑπηρετῶν, τί φορτίον ἀνεδέξαντο, καὶ τί χρέος ἔχουσι καὶ ποταποὶ πρέπει νὰ εἶναι διὰ νὰ ὑπηρετοῦσιν ἄξίως καὶ μετὰ τί τρόπον ἡμποροῦν νὰ ὠφελήσουν τὸ Χριστῶνυμον πλήρωμα, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα πρέπει νὰ εἶναι παιδευτικοὶ καὶ σωφρονιστικοὶ, καὶ μετὰ τὸ παράδειγμα τῆς καλῆς αὐτῶν πολιτείας, διὰ νὰ ὠφελοῦν καὶ τοὺς λαϊκοὺς μετὰ τὴν διδασκαλίαν τους. Ὁ γὰρ ποιήτας καὶ διδάξας, λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, τὰ ὅποια αὐτὰ δὲν ἡμπορεῖ μετὰ ἄλλον τρόπον νὰ κατορθώσῃ πάρεξ μετὰ τὴν σπουδὴν καὶ μάθησιν τῶν γραμμάτων μετὰ τῆς ὁποίας τὴν ὁδηγίαν ἡμπορεῖ πρῶτον καὶ τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ στολίσῃ καὶ νὰ ρυθμίσῃ μαθάνοντας καὶ διδασκόμενος μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τὰς ὅσας ἀρετὰς καὶ προτερήματα εἶναι χρεῖα νὰ ἔχῃ αὐτὸς διὰ νὰ μετέρχεται ἄξίως τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἱερωσύνης, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπὸ αὐτοῦ διδαχθῇ, νὰ ἡμπορῇ νὰ διδάξῃ καὶ νὰ παιδεύσῃ καὶ ἄλλους εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τὸν χριστιανικὸν βίον, καὶ τότε νὰ ὁμοιάζῃ μετὰ τὸ φῶς, καθὼς ὁ Χριστὸς λέγει, Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου, καὶ μετὰ τὸν λύχνον ὅπου βάλλεται ἐπάνω εἰς τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· εἰδὲ καὶ ἤθελεν εἰσθεῖν ὁ ἱερεὺς ἀπαίδευτος καὶ ἀδίδακτος καὶ εὑρίσκεται μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθίας, τί ὠφέλειαν ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ ἢ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἢ εἰς ἄλλους; τότε βέβαια ὁμοιάζει μετὰ τὸν τυφλὸν ὁδηγόν, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ὁ κοινὸς παροιμιώδης λόγος λέγει, Τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖ, καὶ οἱ δύο ἔπεσον εἰς τὸν λάκκον, καὶ ἀκολουθῶς κοντὰ ὅπου αὐτὸς κολάζεται καὶ ἀφανίζεται, γίνεται αἴτιος νὰ ἀφανισθοῦν καὶ νὰ κολασθοῦν καὶ ἄλλοι, ὅσοι εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσιν ὡσάν εἰς παράδειγμα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ β' κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Σ'. Συνόδου ρητῶς διορίζεται τοὺς ἱερωσύνη τετιμημένους πῶς πρέπει νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι.

Ὅντας λοιπὸν τόσον ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος ἡ σπουδὴ καὶ μάθησις τῶν γραμμάτων εἰς τὸ τάγμα τῶν ἱερέων, δὲν ἡξεύρομεν πῶς κρίμασιν οἷς μόνος οἶδε Θεὸς, ἔφθασεν εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς, διὰ τὴν χαλεπὴν τοῦ γένους ἡμῶν δυστυχίαν καὶ δουλείαν, εἰς

παντελή στέρησιν καὶ ὀλιγότῃ καὶ κατήντησε τὸ θεῖον τοῦτο ἄξιωμα εἰς ὑποκείμενα ἐστερημένα μὲν ἀπὸ τοῦ θεοχαρίτων τοῦτο καὶ ἐπαινετὸν τῆς παιδείας πρᾶγμα, γεμάτα δὲ ἀπὸ ἀμάθειαν ἐσχάτην καὶ βραδρότητα καὶ ἀπαιδευσίαν παντελή, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀμάθειαν καὶ ἀπαιδευσίαν τῶν τοιούτων πόσα καλὰ ὑπερεῖται τὸ γένος ἡμῶν καὶ πόσα κακὰ ψυχροβλαβῇ καὶ ψυχώλεθρον δοκιμάζει δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ νὰ περιγράψωμεν καὶ νὰ τὰ φανερώσωμεν· τὸ δὲ αἷτιον τοῦ τοσούτου κακοῦ καὶ τῆς τηλικύτης βλάβης καὶ ζημίας τοῦ ἡμετέρου γένους δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ἀχρεϊότης καὶ ἡ κακία ἐκείνων ὅπου ἀνεξέταστος καὶ χωρὶς ἀκριβοῦς δοκιμασίας διὰ μίαν καὶ μόνην πλεονεξίαν τοὺς ἐχειροτόνησαν καὶ τοὺς ἔφεραν παρ' ἄξιαν καὶ παρὰ τὸ πρέπον εἰς αὐτὸ τὸ ἄξιωμα, ὥστε νὰ εἶνε κατὰ τὴν παροιμίαν καὶ ὁ Σκούλ ἀνά μεταξὺ εἰς τοὺς προφῆτας καὶ οἱ χυδαῖοι λοιπὸν καὶ βράβχοι εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱερέων, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει νὰ μὴ γίνωνται αἱ χειροτονίαι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, λέγοντας Χείρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἄλλοτρίαις ἀμαρτίαις· καὶ ἔγιναν αἷτιοι νὰ εἴμεθα παῖγνιον καὶ χλευασμὸς καὶ μυκτηρισμὸς εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη, καὶ καθὼς ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει «οὐν δὲ κινδυνεύει τὸ πάντων ἀγιώτατον πρᾶγμα παρ' ἡμῖν νὰ εἶναι πάντων καταγέλαστον».

Διὰ τοῦτο ἡμεῖς, ἐπειδὴ θεῖον ἐλέει ἐκκληρώθημεν τὸν ἀποστολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον καὶ ἐνεπιστεύθημεν παρὰ Θεοῦ τὴν φροντίδα καὶ μέριμναν τῶν ἀπανταχοῦ χριστιανῶν, καὶ θέλοντες κατὰ τὸν Ἀπόστολον τὰ ὅτι νὰ γίνωνται καὶ ὁσίως, ἀναγκαῖον ἐνομίσσαμεν νὰ διορθωθῇ εἰς τὸ ἐξῆς ἡ τοιαύτη ἀταξία, καὶ χειροτονία τῶν ἀκαθῶν καὶ ἀπαιδευτῶν εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἄξιωμα, διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ ὁ ἱεραικὸς κλῆρος τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ θρόνου κατὰ μικρὸν κινδυνεύει νὰ φθίσῃ εἰς στέρησιν παντελῇ ἄξιων ἀνδρῶν λόγῳ καὶ συνέσει καὶ εὐπαιδευσίᾳ καὶ βίου καὶ λόγῳ λαμπρότητι κεκοσμημένων... Ὅθεν καὶ σκέψεως κοινῆς καὶ συνοδικῆς περὶ τούτου γενομένης, γνώμη καὶ συναινέσει καὶ τοῦ μακχωτάτου καὶ πάσης τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν συναδελφῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρεως ἀπεφάνθη καὶ ἐγνωμοδοτήθη κοινῶς παρὰ πάντων, ὅπως ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ χειροτονηθῇ πλέον, οὔτε νὰ προβιβασθῇ εἰς ἱερωσύνην κανέναν ἀπαιδευτὸς καὶ ἀγράμματος καὶ ἀμέτοχος τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ ὅποιος ἐφίεται καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἱερωθῇ νὰ ἐργηται πρῶτον εἰς τὸ ἐνταῦθα πατριαρχικὸν ἡμῶν σχολεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ σπουδάζῃ φιλοπόνως τὸ ὀλιγώτερον τέσσαρας καὶ πέντε χρόνους εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν καὶ νὰ ἀκούῃ ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα ὅπου διδάσκονται ἐκεῖ, καὶ ἂν οὐ παιδευθῇ καὶ λάβῃ δύναμιν ἱκανὴν ὅπου νὰ ἡμπορῇ νὰ ἀνα-

γνώσκῃ καὶ νὰ διαβάζῃ καλῶς καὶ ὀρθῶς τὰ βιβλία τῆς ἀγίας γραφῆς καὶ μάλιστα τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ τὸ ψαλτήριον καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας βιβλία καὶ νὰ καταλαμβάνῃ καὶ τὰ νοήματα αὐτῶν καὶ εἰς ὅτον καιρὸν καταγίνεται εἰς τὴν σπουδὴν, νὰ παιδεύτῃ καὶ νὰ στολίσῃ καὶ τὰ ἔθνη τοῦ μετ' εὐταξίαν καὶ μετ' σεμνότητά καὶ κάθε ἄλλην ἐνάρετον ἀγωγὴν καὶ νὰ φανερωθῇ καὶ ἡ πολιτεία του καὶ ἡ διαγωγή του πῶς εἶναι ἐπαινετὴ καὶ χριστιανικὴ καὶ ἄξια διὰ τὴν ἱερωσύνην, καὶ τότε νὰ χειροτονῇ κανονικῶς καὶ νομίμως, διὰ νὰ ἡμπορῇ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις. Τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀρχιερέων καὶ παραγγέλλομεν καὶ δηλοποιούμεν εἰς ὅλους, ὅπως ἡξεύροντες καὶ γινώσκοντες καλῶς τὴν γενομένην συνοδικὴν ἡμῶν ταύτην ἀπόφασιν περὶ τῆς χειροτονίας τῶν ἱερέων, ὅσοι χριστιανοὶ κάθε ἐνορίας ἢ αὐτοὶ θέλουν νὰ χειροτονηθοῦν, ἢ τὰ παῖδά τους ἔχουν γνώμην νὰ φέρουν εἰς αὐτὸ τὸ ἄξιωμα, νὰ ἔρχωνται εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἡμῶν σχολεῖον καὶ ἐκεῖ νὰ σπουδάζουν ἀνεξόδως καὶ χωρὶς πληρωμῆς, καὶ νὰ παιδεύωνται μερικὸς χρόνους, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς κατάληψιν τῆς ἐλληνικῆς διαλέκτου καὶ νὰ ἡμποροῦν νὰ διαβάζουν καὶ νὰ καταλαμβάνουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἱερὰ ἡμῶν βιβλία· καὶ ἂν οὐ φανῶσιν ἄξιοι καὶ προκομμένοι καὶ βίῳ καὶ λόγῳ, τότε νὰ λαμβάνωσι καὶ τὸ θεῖον τοῦτο τῆς ἱερωσύνης ἄξιωμα, καὶ νὰ ἡξεύρητε καλῶς ὅτι πλέον ἀμαθὲς καὶ ἀπαιδευτὸς δὲν χειροτονεῖται· ὅς-τις δὲ τολμήσῃ ἀμαθὲς ὄντας ἢ αὐτὸς διὰ λόγου του, ἢ διὰ τὸ ἀμαθὲς τοῦ παιδίου νὰ ζητήσῃ τὴν ἱερωσύνην καὶ νὰ προβάλλῃ εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ μᾶς βιάσῃ ἢ μεμεσιτεῖαν ἄξιωματικῶν προσώπων ἢ με κανένα ἄλλον τρόπον καὶ θελήσῃ νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ χαλάσῃ τὴν συνοδικὴν ἡμῶν ἀπόφασιν ταύτην, ἀφωρισμένος, καὶ τὰ ἐξῆς.

ΣΗΜ. Ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Κριτίου σελ. 123, ἄνευ χρονολογίας· ἀλλ' ἢ ἐν τῷ κώδικι θέσις τοῦ διδασκικωτάτου τούτου πατριαρχικοῦ Ὁρου καθίστησι πιθανόν ὅτι περὶ τὸ 1720 ἐξέδωκεν αὐτὸν τὸ σέμνωμα τῆς Ὁρθοδοξίας Ἱερεμίας ὁ Γ' (1716 -26). Ἡ πατριαρχικὴ τοῦ Γένους Σχολὴ λαμβάνει διὰ τούτου καὶ τύπον Ἱερατικῆς Σχολῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΛΥΣΙΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΚΩΔΥΜΑΤΟΣ ΓΑΜΟΥ ΕΝΕΚΕΝ ΤΡΙΓΕΝΕΙΑΣ

Ἑρώτησις

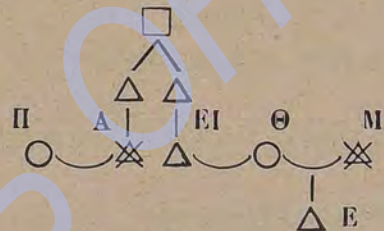
«Ὁ ἐν χηρείᾳ διατελὼν Πέτρος, δύναται τὰ λάβη εἰς νόμιμον γάμον τὴν Ἑλένην, προγορήν τῆς Εἰρήνης, πρωτεξαδέλφης τῆς θανοῦσης πρώτης συζύγου του Ἀννης»;

Ἀπάντησις

Πρὸς λύσιν τῆς προτεινομένης ἀπορίας, πρῶτον ὀρίζομεν τὸ εἶδος τῆς μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τῆς Ἑλένης συγγενείας. Πρὸς τοῦτο ὀριθμοῦμεν τὰ μεταξὺ αὐτῶν γένη. Ἐν γένος ὁ Πέτρος· ἕτερον γένος ἡ Ἀννα καὶ ἡ Εἰρήνη, ὡς πρωτεξαδέλφαι· καὶ ἄλλο γένος ἡ Ἑλένη (ἥ ὁ πατήρ Θωμᾶς, θανοῦσης τῆς πρώτης συζύγου του Μαρίας, μεθ' ἧς ἀπέκτησεν αὐτήν (τὴν Ἑλένην), συνεζεύχθη τὴν Εἰρήνην).

Ὅθεν μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τῆς Ἑλένης ὑπάρχουσι τρία γένη· ἐπομένως ἡ μεταξὺ αὐτῶν συγγενική σχέσις, ἐστὶ σχέσις τριγενείας. Δεύτερον· εὐρίσκομεν τὸν βαθμὸν τῆς σχέσεως ταύτης. Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Ἑλένη, ὡς ἀνὴρ καὶ γυνὴ βαθμὸν οὐκ εἰσάγουσιν, ἀλλ' ὡς ἐν εἰσι πρόσωπον⁽¹⁾. Ἀννα καὶ Εἰρήνη, πρωτεξαδέλφαι = βαθμοὶ 4.—Εἰρήνη καὶ Ἑλένη = βαθμὸς 1⁽²⁾. Ὅθεν $4+1=5$ βαθμοί. Ὡστε μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τῆς Ἑλένης ὑπάρχει σχέσις τριγενείας εἰς πέμπτον βαθμὸν. Τῆς τριγενείας δέ, ὡς γνωστὸν, ἀποτελούσης νόμιμον κώλυμα γάμου μέχρι τρίτου βαθμοῦ, συμπεριλαμβανομένου, πλὴν τῶν ἐν τῷ Ματθαίῳ Βλαστᾷ δύο περιπτώσεων⁽³⁾, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται γάμος καὶ εἰς τρίτον βαθμὸν τριγενείας, ἀκωλύτως δύναται ὁ Πέτρος τὰ λάβη εἰς γάμον τὴν Ἑλένην.

Τὸ δὲ διάγραμμα τῆς περιπτώσεως ταύτης ἔχει ὡς ἑξῆς.

(1) Ἀρμεν. Δ' η' 1. καὶ ζ' 17.—Ματθ. Βλάσταρ. Στοιχ. Β. Ρ. καὶ Π. Συντ. Θ. καὶ Ι. Καν. τόμ. 5' σελ. 132.

(2) «Ὁ προγονὸς καὶ ἡ προγονὴ υἱοῦ ἢ θυγατρὸς λόγον ἔχουσι πρὸς τὸν πατρῶν ἢ τὴν μητρῶν» Ματθ. Βλάσταρ. Στοιχ. Β. Ρ. καὶ Π. Συντ. Τόμ. 5' σελ. 134.

(3) Στοιχ. Β. Ρ. καὶ Π. Συντ. 5' σελ. 135.

Π Α ΕΙ Θ Μ
 Πέτρος Ἀννα Ἑξάδ. Εἰρήνη Θωμᾶς Μαρία
 θανοῦσα πρωτεξα- Ἑλένη θανοῦσα
 σύζυγος τοῦ δέλφη τῆς θυγάτηρ σύζυγος
 Πέτρου Ἀννης καὶ τοῦ Θωμᾶ Θωμᾶ
 σύζυγος τοῦ καὶ τῆς
 Θωμᾶ Μαρίας
 προγονὴ δὲ τῆς Εἰρήνης

Ταῦτα ἀπαντητικῶς, συνωδᾷ τοῖς προταχθεῖσιν ἐν τῇ λύσει ἀποριῶν, περὶ ἐτέρων κωλυμάτων τοῦ γάμου, ἐν προηγουμένοις φύλλοις τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» (ἔτος ΙΗ' ἀριθ. 12 καὶ ἔτος ΙΘ' ἀριθ. 39 καὶ 45).

Ἐπανόρθωσις. Πρὸς ἀπάντησιν εἰς ἐρώτησιν σεβαστοῦ φίλου, καὶ χάριν τῶν ἀσχολουμένων καὶ παρακολουθούντων τὰ περὶ κωλυμάτων τοῦ γάμου θέματα, ἅτινα ὡς λίαν περίπλοκα (σκοτίζοντα πολλάκις τὴν διάνοιαν καὶ αὐτῶν τῶν εἰδικῶς ἐξησημένων περὶ ταῦτα, μάλιστα ὅσας προέκινται συνδυασμοί, περιλαμβανόντες πολλὰ ὀνόματα), χρήζουσιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἰδιαζούσης προσοχῆς· συνωδᾷ δὲ καὶ προηγουμέναις δηλώσεσί μου, σημειῶ ἐνταῦθα, ὅτι ἐνεκὲν ἀβλεψίας καὶ ἀπροσεξίας παρεισέφησαν λάθη ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, τοῖς ἐν ταῖς σημειώσεσι τῶν σελίδων 152 καὶ 153 τοῦ Πρώτου Βιβλίου μου τοῦ «Προχείρου Νομικοῦ», ὧν ἡ ἐπανόρθωσις ἐπιτυγχάνεται ὡς ἑξῆς.

Ἐν σελίδι 152 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 2 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνᾶγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 155, 157, 160, 162, 164, 167, 168, 201.

Ἐν σελίδι ἐπίσης 152 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 3 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνᾶγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 158, 161, 163, 165, 166, 169.

Ἐν σελίδι ἐπίσης 152 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 4 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνᾶγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 156, 172, 173, 177, 178, 183, 189, 190, 195, 196, 200, 202, 205, 206, 209.

Ἐν σελίδι 153 ἀντὶ τῶν ἐν τῇ σημειώσει 1 ἀναφερομένων ἀριθμῶν, ἀνᾶγνωθι τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς 159, 174, 179, 180, 184, 187, 188, 193, 194, 199, 207, 208.

Σημειώτεον πρὸς τούτοις, ὅτι ἐν τῇ διατριβῇ «Λύσις κωλύματος γάμου, ἐνεκὰ πνευματικῆς συγγενείας», τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 21, ἡμερ. 26 Μαΐου 1900 φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» ἐκ παραδρομῆς αἱ παραπομπαὶ προθυστέρως ἐξετέθησαν.

† Ὁ Παμφίλου ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΚΙΟΝ

**Κατάστιχον τῶν Ἱερῶν Ἀμφίων
καὶ λοιπῶν ἀφιερωμάτων
τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.**

Ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Ἱερᾶς Μοῦσῆς Μ. Λαύρας σώζεται «κατάστιχον τῶν Ἱερῶν Ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀφιερωμάτων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» γεγενημένον ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Κυπριανοῦ καὶ ἐπιβεβαιωμένον ὑπ' αὐτοῦ κατὰ Ἰαννουάριον τοῦ 1714.

Ἐν τῷ καταστίχῳ τούτῳ καταγράφησαν ὅσα ἀρχιερατικὰ ἄμφια ἐδρίσκοντο ἐν τῷ Ἱερῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ὅσα ἔλαβεν ὁ Πατριάρχης πρὸς χρῆσιν τοῦ, καὶ ὅσα εἶχεν ὁ Πορτάρης διὰ τοὺς λειτουργοῦντας κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς· καθόσον ἐν τέλει προστίθεται «ἐκτὸς γοῦν τούτων, καὶ τῶν ὧν ἔλαβεν ὁ διαληφθεὶς Δεσπότης εἰς χρῆσιν αὐτοῦ, τὰ λοιπὰ πάντα ἐπετέθησαν εἰς δύο σεντοίκια καὶ εἰς ἓν σεπέτιον, καὶ ἐβάλλθησαν εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας κὺρ Παρθενίου διὰ φύλαξιν.»

Ἐν ὑστερογράφῳ τοῦ καταστίχου ἐσημειώθη ἡ ἐπιστροφή τῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυπριανοῦ ληφθέντων Ἀμφίων, ἡ ἀφιέρωσις νέων ὑπὸ τοῦ Παχωμίου Ἐλασσώρος, καὶ ὅσα ἔλαβε πρὸς χρῆσιν τοῦ ὁ τὸν Κυπριανὸν διαδεχθεὶς Πατριάρχης Κοσμάς.

Ἐν τῷ καταστίχῳ τούτῳ παρατηροῦνται δύο ἄξια σημειώσεως· α') ἡ χρῆσις μαρθηλίων διὰ τὴν πατερίτζαν, ἥτις σήμερον παρημελήθη, διατηρεῖται ὅμως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσίας· καὶ β') ἡ εἰς τὸν Πορτάρην παράδοσις ἀρχιερατικῶν Ἀμφίων διὰ τοὺς λειτουργοῦντας κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς.

Θεωρήσας ἀνύσιμον διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, πέμπω ἀντίγραφον τοῦ ἐν λόγῳ καταστίχου πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ.»

Ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ἀθῶ. 1900. Ἀπρίλιος.

Α.

† Ὁ Πατριάρχης Κypιανὸς βεβαίως¹.

Κατάστιχον τῶν Ἱερῶν Ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀφιερωμάτων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας,

τῷ ἀγίῳ ἔτει, Μηνὶ Ἰαννουαρίῳ.

† Εἰς Σάκκος ἄσπρος ἀφιέρωμα τοῦ Σερβάνου Καντακουζηνοῦ.

Εἰς Σάκκος χρυσὸς μόνικος τοῦ κὺρ Καλλινίκου.²

² Ἐπατρίρχευσεν τρίς· 1688—1689—1694

Ἄλλος Σάκκος χρυσὸς κίτρινος βάρυς τοῦ αὐτοῦ.

Ἄλλος Σάκκος χρυσὸς κόκκινος τοῦ αὐτοῦ.

Ὡμοφόριον τοῦ Βαρθολομαίου Ἡρακλείδου.³

³ 1668—1687.

¹ Πατριρχεύσας δις ἀπέθανεν ἐν τῇ Ἱ. Μ. Βατοπεδίου.

Ἐπιτραχήλιον τοῦ αὐτοῦ ἔχον κεντημένους Ἱεράρχας.

Ἐπιγονάτιον διὰ μαργάρων τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Ἐπιγονάτιον πράσινον τοῦ κὺρ Διονυσίου.⁴

Μπόγος σιρματένιος εἰς κόκκινον ἀτλάζι τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Ὡμοφόριον τοῦ Φιλιππουπόλεως Νεοφύτου.⁵

⁵ 1683—1689.

Στιχάριον πράσινον ντιμπᾶς τοῦ κὺρ Γαβριήλ.⁶

⁶ 1702—1707.

Στιχάριον κόκκινον ντιμπᾶς τοῦ αὐτοῦ.

Στιχάριον κόκκινον ντιμπᾶς τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Στιχάριον ἄγραβανὶ ντιμπᾶς τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Στιχάριον ἄσπρον ντιμπᾶς τοῦ αὐτοῦ.

Περιζώνια τρία.

Σάκκος χρυσὸς κίτρινος με πλάτλια πιτζίλια.

Πατερίτζα διχαμνένια τοῦ κὺρ Καλλινίκου, ἐξ ἧς λείπει ἐν διαμάντιον.

Ὡμοφόριον χρυσοῦν· μπόγοι πέντε.

Σάκκος ἄσπρος χρυσοῦς τοῦ κὺρ Γαβριήλ πολυσταύριον.

Ἄλλος Σάκκος τοῦ αὐτοῦ ἄσπρος χρυσός.

Ἄλλος Σάκκος τοῦ αὐτοῦ κόκκινος χρυσός.

Ἄλλος Σάκκος τοῦ αὐτοῦ κίτρινος χρυσός.

Ἐπιτραχήλιον τοῦ αὐτοῦ ἄσπρον χρυσόν.

Ἐπιτραχήλιον ἀφιερωθὲν παρὰ τοῦ ῥηθέντος Σερβάνου Καντακουζηνοῦ.

Δύο ἐγκόλπια διχαμνένια.

Εἰς σταυρὸς σμαραγδένιος μέγας.

Ἄλλος μικρὸς σμαραγδένιος.

Ἄλλος μικρὸς ἀγιορείτικος ἐγκεκοσμημένος.

Δικήριον καὶ τρικήριον τοῦ κὺρ Γαβριήλ.

Δικήριον καὶ τρικήριον τοῦ κὺρ Καλλινίκου.

Εὐαγγέλιον Σλοβάνικον καὶ τὰ ἐπιτεθησόμενα (οὕτω) κεχρυσωμένα ἄσχημα.

Πατερίτζα ἀσημοτζεβαρένια τοῦ ἱκονίου Ἀνθίμου. (1712)

Πατερίτζαι δύο σεντευκιαρέναι.

Λειτουργίαι δύο.

Μανδήλια δύο διὰ τὴν πατερίτζαν.

Μανδήλια ἕτερα ὀκτώ.

Μία κορῶνα τοῦ κὺρ Διονυσίου με τὸν σταυρόν της.

Ἄλλος κορῶνα τοῦ κὺρ Καλλινίκου με τὸν σταυρόν της.

Εἰς σταυρὸς ἀσημένιος.

Ἐν ἀντιμήνσιον καλὸν καινούριον.

Ἐπιτραχήλιον κόκκινος ντιμπᾶς.

Πατερίτζα σεντευκιαρένια χιλχσμένη.

⁴ ὁ Μουσελίμης ἐπατρίρχευσεν πεντάκις, κληροδοτήσας κατὰ τὸν Κ. Δαπόντην εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Ναὸν Ἱερὰ ἄμφια πολλὰ καὶ σκευὴ πολυτίμητα (Μεσ. Βιβλ. Σάββα τόμ. Γ.)

Ὡμοφόριον χρυσοῦν ἐπιγραφόμενον τοῦ Δανιὴλ Ἀγγιᾶλου, καὶ ἀγορασθὲν παρὰ τοῦ Πατριάρχου κύρ Γαβριήλ.

Μία ζυγὴ Ἐπιμάνικα. Ἐν περὶζώνιον.

Ἐτέρω κορῶνα τοῦ κύρ Ἰακώβου.

Μανδύον ἔν.

Μία Εἰκὼν τῆς Παναγίας ἀσημομένη τοῦ κύρ Διονυσίου.

Μία Πατερίτζα τοῦ αὐτοῦ σεντευκιαρένια σμαλταρισμένη μετὰ πετραδίων.

Ἐτέρω Πατερίτζα τοῦ κύρ Γαβριήλ.

Ἐκ τούτων ἔλαβεν εἰς χρῆσιν ὁ Δεσπότης Παναγιώτατος κύριος Κυπριανός·

Ἐν Ἐπιτραχήλιον τοῦ Βαρθολομαίου Ἡρακλείας.

Ἐν Περίζώνιον. Ἐν Μανδύον.

Ἐν ὠμοφόριον τοῦ Νεοφύτου Φιλιππουπόλεως.

Ἐνα μπόγον κεντητὸν χρυσαφένιον.

Δύο Πατερίτζας· ἡ μία τοῦ κύρ Διονυσίου σεντευκιαρένια σμαλταρισμένη μετὰ τῶν πετραδίων, καὶ ἡ ἑτέρα τοῦ κύρ Γαβριήλ σεντευκιαρένια, καὶ τὴν εἰρημένην Εἰκόνα τῆς Παναγίας.

ἔτι τὰ ἐπιμάνικα τοῦ κύρ Γαβριήλ.

Τὰ ὄντα εἰς χεῖρας τοῦ πορτάρη ἀρχιερατικὰ διὰ τοὺς λειτουργοῦντας κατὰ καιροὺς ἀρχιερεῖς·

Εἰς Σάκκος. Ὡμοφόριον παλαιόν.

Ἐπιτραχήλιον· περιζώνιον· μανδύον.

Ἐπιγονάτιον. Στιχάριον· τρικῆριον.

Πατερίτζα σεντευκιαρένια.

Ἐκτὸς γοῦν τούτων, καὶ τῶν ὧν ἔλαβεν ὁ διαληφθεὶς Δεσπότης εἰς χρῆσιν αὐτοῦ, τὰ λοιπὰ πάντα ἐπετέθησαν εἰς δύο σεντούκια καὶ εἰς ἓν σεπέτιον καὶ ἐβλήθησαν εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας κύρ Παρθενίου διὰ φύλαξιν.

Υ. Γ. Τὰ ἄνω ἔλαβεν ὁ κύρ Κυπριανός εἰς χρῆσιν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἱερῶν ἀμφοίων καὶ ἐσημειώθησαν ἀνωτέρω τὰ ἐπέστρεψεν· ἔμεινε δὲ μόνον ἡ τῆς Παναγίας Εἰκὼν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Κελλεῖ· τὰ δὲ λοιπὰ ἐπετέθησαν σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας.

αψιδ. μηνὶ Φεβρουαρίῳ ἐστάλθησαν ἀπὸ Βλαχίας ἓν μανδύον, καὶ μία πατερίτζα σεντευκιαρένια, καὶ ἓν τρικῆριον, ἀφιερωθέντα τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ παρὰ τοῦ μακαρίτου Παχωμίου Ἐλασσῶνος, καὶ ἐτέθησαν καὶ ταῦτα εἰς τὸ μαγαζεῖον τοῦ ἁγίου Νικομηδείας.

Τὰ ὅσα ἔχει παρμένα ὁ Πατριάρχης κύρ Κοσμάς¹.

Ὡμοφόριον καλὸν τοῦ Ἡρακλείας κύρ Ἀθανασίου, (1712—1714).

1. Ὁ διαδεχθεὶς τὸν Πατριάρχην Κυπριανόν.

Ἐπιμάνικα διὰ μαργάρων τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπιγονάτιον διὰ μαργάρων τοῦ αὐτοῦ.

Εἰς Σάκκος χρυσοῦς βερύς τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν Φελώνιον ντιμπᾶς ἄσπρος τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν μανδύον καλὸν τοῦ αὐτοῦ.

Μία Πατερίτζα ἐγκεκοσμημένη τοῦ αὐτοῦ.

Ἐν μανδήλιον τῆς Παναγίας σιρματένιον, τὸ καλῆτερον ἀπὸ τὰ ἄλλα ὅπου σώζονται.

Ἐτερον ὠμοφόριον τοῦ Ἡρακλείας Βαρθολομαίου.

Στιχάριον κόκκινον ντιμπᾶν τοῦ κύρ Γαβριήλ.

Τρικῆριον καὶ δικῆριον, καὶ στυρνὸν ἀσημένιον τοῦ Τουρνόβου Διονυσίου. (1708—1714).

Στιχάρια δύο· ἓν ἐπιτραχήλιον· ἓν περιζώνιον.

Α.

Ἐπισημειώσεις. Ἀξίον παρατηρήσεως φαίνεται μοι τὸ ὅτι ἐν τοῖς παρὰ τῷ Πορτάρῃ ἱεροῖς ἀμφοῖς πρὸς χρῆσιν τῶν λειτουργούντων Ἀρχιερέων ἀναφέρεται μόνον τρικῆριον· ὡσαύτως ἐν τρικῆριον μόνον ἀφιερῶνται ἐκ Βλαχίας ὑπὸ τοῦ Ἐλασσῶνος Παχωμίου· ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀμφοῖς, ἃ ἔλαβε πρὸς ἰδίαν χρῆσιν ὁ πατριάρχης Κοσμάς ὁ Γ', ἀναγράφεται Τρικῆριον καὶ Δικῆριον, καὶ οἱ πατριάρχαι Γαβριήλ Γ' καὶ Καλλίνικος ὁ Β' ἔγρουσι καὶ ἀφιερῶσι τῷ πατριαρχικῷ Σκευοφυλακίῳ Δικῆριον καὶ Τρικῆριον. Μὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦν ἀποκλειστικὸν τῶν Πατριαρχῶν προνόμιον τὸ καὶ διὰ δικῆριον εὐλογεῖν, ὡς ἦν πάλαι τὸ σάκκον καὶ μίτρην φέρειν, νῦν δὲ τὸ διβαμπούλω καὶ δυσὶν ἐγκολπίοις (ἐκτὸς τοῦ ἐπιστιθίου Σταυροῦ) χρῆσθαι; τὸ πρᾶγμα χρῆζει μελέτης πρὸς ἐξακρίβωσιν.

† Α. Ι. Φ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Τιμιώτατοι Ἐφόροι, ἐλλόγιμοι Διευθυνταὶ

καὶ Διευθύντριαι τῶν Σχολῶν τῆς

Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπικειμένης τῆς περιόδου τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τῶν Σχολῶν, ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ, πρὸς τὴν ὅσον ἐνεστὶ σκοπιμωτέραν διεξαγωγὴν τούτων ἀφορῶσα, ἔγνω ἵνα παράσχη διὰ τῆςδε τῆς ἐγκυκλίου, ἐπινεύσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ προσκυνητοῦ ἡμῶν Δεσπότη, ταῖς κατὰ τόπους σχολικαῖς ἀρχαῖς τὰς ἐπομένας ὁδηγίας, ἐνθεν μὲν ὑπομιμνησκούσας, ἐνθεν δὲ συμπληρούσας τὰς ἐν προηγουμένοις ἔτεσι διαβίβασθείσας ὑπ' αὐτῆς τοιαύτας.

Α'. Αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις ἀπασῶν τῶν κοινοτικῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, συνωδᾶ τῷ 57ῳ ἄρθρῳ τοῦ ἐν ἰσχύϊ Γενικοῦ Κανονισμοῦ τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς,

διεξαχθήσονται ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τῆς τετάρτης 21 Ἰουνίου μέχρι τῆς Κυριακῆς 16 Ἰουλίου, κατ' ἀνώτατον ὄριον, χρονικοῦ διαστήματος. Ἐν αἷς δὲ Σχολαῖς γίνονται καὶ γραπταὶ ἐξετάσεις, κατὰ τὰς διακελεύσεις τοῦ Β'. ἄρθρου τῆς παρούσης ἐγκυκλίου, αὗται προηγηθήσονται τῶν προφορικῶν κατὰ μίαν ἐβδομάδα.

Β'. Αἱ ἐξετάσεις τελοῦνται ἐφ' ἀπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν μαθημάτων, γραπτῶς μὲν καὶ προφορικῶς ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ Σχολαρχείου καὶ Γυμνασίου, μόνον δὲ προφορικῶς εἰς τὰς τέσσαρας τοῦ Δημοτικοῦ τάξεις, ἀλλ' ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπὶ τοῦ πίνακος ὑπαγορεύσεως τεμαχίου τινὸς πρὸς ἐξέτασιν ἐν τῷ γλωσσικῷ μαθήματι.

Γ'. Αἱ ἐξετάσεις γραπταὶ τε καὶ προφορικαί, ὡς προωρισμέναι νὰ παράσχῃσι πιστὴν καὶ ἀπέρριπτον εἰκόνα τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐπιτελεσθείσης πνευματικῆς ἐργασίας, γενήσονται ἐφ' ἀπάσης τῆς ὀριζομένης ὑπὸ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος δι' ἑκάστον μάθημα ἐτησίας ὕλης. Τὴν θέσιν δὲ τοῦ ἀναλυτικοῦ σημειώματος τῆς διδασθείσης ὕλης τοῦ καταρτισθέντος, ἐντολῇ τῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τῶν Διευθύνσεων καὶ ἀποσταλέντος αὐτῇ κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος, θέλει ἐπέχει τούτεθεν τὸ ἐπίσημον **Βιβλίον τῆς διδασθείσης ὕλης**, τὸ εἰσαχθὲν κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος εἰς ἀπάσας τὰς Σχολάς, καὶ ἐπὶ τῇ βίσει αὐτοῦ διεξαχθήσονται αἰτεγραπταὶ καὶ αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις.

Δ'. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, συνταχθὲν κοινῇ ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως καὶ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ ἑκάστης Σχολῆς καὶ ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἐφορίας, ἀποσταλήσεται ὑπὸ ταύτης δύο ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐναρξέως τῶν ἐξετάσεων, τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ διὰ γράμματος ἀπευθυνομένου πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, συνωδὰ τῷ 57ῳ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ.

Ε'. Αἱ λογοδοσίαι τῶν Διευθύνσεων περιορισθήσονται εἰς σύντομον ἑκθεσιν περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ ἡθικῆς τοῦ λήγοντος σχολι-

κοῦ ἔτους καταστάσεως τῆς Σχολῆς αὐτῶν, κατὰ τὰς διαγορεύσεις τοῦ 39ου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ, μὴ ἐπιτρεπομένων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ τῶν εἰς γενικωτέρας θεωρίας παρεκβάσεων. Ἐπίσης καὶ αἱ τῶν Ἐφοριῶν λογοδοσίαι περιστραφήσονται ἀποκλειστικῶς ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ 31ου ἄρθρου διαγραφομένων ὁρίων, ἥτοι περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου κατὰ τὸ τρέχον σχολικὸν ἔτος (1 Σεπτεμβρίου—31 Αὐγούστου) ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς πᾶσα παρ' οἰουδήτινος ἄλλου προσώπου ἀγόρευσις.

ΣΤ'. Ἐν αἷς Κοινοτήσιν εἴθισται νὰ ἐπισφραγίζωνται αἱ ἐνιαύσιαι ἐξετάσεις διὰ τελετῆς εἴτε ἰδίας δι' ἑκάστην Σχολὴν εἴτε κοινῆς δι' ἀπάσας, ἡ ἐναρξὶς τῶν ἐξετάσεων ἐγκαινίζεται δι' ἀπλῆς ἱεροτελεστίας, τῶν λογοδοσιῶν καὶ ἁγμάτων μετατιθεμένων εἰς τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς. Ἡ δὲ διάταξις ταύτης καθὼς καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ψαλητομένων ἁγμάτων ἔσται ἡ ἐξῆς.

α'.) Ἱεροτελεστία.

β'.) Ὑμνος πρὸς τὸν Θεόν.

γ'.) Ἐκθεσις τῆς Διευθύνσεως (ἡ τῶν Διευθύνσεων ἂν ἡ τελετὴ εἶναι κοινή).

δ'.) Ὑμνος πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον.

ε'.) Ἐκθεσις τῆς Ἐφορείας.

στ'.) Ὑμνος πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

ζ'.) Δύο ἢ τρία τὸ πολὺ ἕτερα σχολειακῆς φύσεως καὶ μέλους ἁσμάτα, μεταξὺ δὲ τούτων διανομὴ τῶν ἀπολυτηρίων, ἐνδεικτικῶν καὶ βραβείων.

η'.) Προσφωνήσις ἐπισφραγιστήριος τῆς τελετῆς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀντιπροσώπου.

Εἰς ἐκείνας δὲ τῶν Σχολῶν, ἐν αἷς ἡ τελετὴ γίνεται κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐξετάσεων, ἡ τῶν μαθημάτων ἐξέτασις ἄρχεται μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μέχρι τοῦ ἑδαφίου ζ'. ἥτοι τοῦ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὕμνου, μέρους τοῦ προγράμματος.

Ζ'. Προσφωνήσεις καὶ λογίδρια ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν δὲν ἐπιτρέ-

πονται. Επίσης διάλογοι, παίγνια, μῦθοι καὶ ποιήματα μόνον ἐν τοῖς νηπιαγωγικοῖς τμήμασιν καὶ ἐν περιωρισμένῳ ἀριθμῷ εἰσὶν ἀνεκτά, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀποκλεισμένων ἐπιμελῶς τῶν μὴ συναδόντων κατὰ τὸ περιεχόμενον πρὸς τὸν μορφωτικὸν καὶ θρησκευτικὸν σκοπὸν τῆς διδασκαλίας, καθὼς καὶ πρὸς τὴν εὐπρέπειαν τῶν σεμνῶν τελετῶν τῶν ἐξετάσεων.

Η'. Αἱ Διευθύνσεις τῶν Σχολῶν ἐντὸς τοῦ τεταγμένου χρόνου, ὀφείλουσι νὰ ἀποστείλωσι πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν τὴν περὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς αὐτῶν κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἐκθεσιν, τὴν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ 41ου ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ, συντεταγμένην κατὰ τὰς ὁδηγίας τὰς δοθείσας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2547 καὶ ἡμερομ. 3 Ἰουνίου 1897 ἐγκυκλίου, ἧς τὸ σχετικὸν μέρος, εὐκολίας ἔνεκεν, ἐπισυνάπτεται ἐν ἰδιαιτέρῳ σημειώματι τῇ παρούσῃ. Συνιστᾶται δὲ καὶ αὕτις ἐκάστη Διευθύνσει ἡ κατ' ἰδίαν σύνταξις τῆς οἰκείας ἐκθέσεως καὶ ἡ ἀποφυγὴ τῆς μετ' ἐπουσιωδῶν παραλλαγῶν ὑποβολῆς ταυτοσήμου σχεδὸν ἐκθέσεως διὰ τὰς δύο ἢ πλείονας Σχολὰς τῆς αὐτῆς Κοινότητος καθὼς καὶ ἡ ἀποστολὴ, αὐτουσίῳ καὶ ἀμεταβλήτῳ, τῆς κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀπαγγελθείσης λογοδοσίας.

Θ'. Τέλος ὑπομιμνήσκειται εἰς τὰς Ἐφορίας ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν, ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαημέρου τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους 1900—1901, ἅμα δὲ ἐφιστᾶται συντόμως ἡ προσοχὴ αὐτῶν, σχετικῶς πρὸς τὰ συναφθησόμενα μετὰ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ νέα συμβόλαια, ἐπὶ τῆς πιστῆς τηρήσεως τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 22ου καὶ 23ου τοῦ Κανονισμοῦ καθὼς καὶ τῶν συμπληρωματικῶν ὁδηγίων τῶν περιεχομένων ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 2651 καὶ ἡμερομ. 18 Μαΐου 1898 ἐγκυκλίῳ.

Τὰς ὁδηγίας ταύτας τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐντολῇ ἀνωτέρᾳ, ἀνακοινούμενοι ὑμῖν τοῖς τιμιωτάτοις Ἐφόροις καὶ τοῖς ἐλλογίμοις Διευθυνταῖς καὶ Διευθυντρίαις τῶν Σχολῶν

τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πεποίθαμεν ὅτι θέλετε καταβάλλῃ πάνταν φροντίδα πρὸς πιστὴν καὶ ἀνελλιπῇ ἐκτέλεσιν [αὐτῶν, ἐπ' ἀγαθῷ τῶν Σχολῶν ὑμῶν, ἀναλογιζόμενοι ὅτι πάντα παρὰ βίας θέλει ἐπιβαρύνῃ διὰ σοβαρᾶς εὐθύνης τοὺς ὑπαιτίους. Εἴητε δὲ ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 25 Μαΐου 1900.

Ὁ Μέγας Πρωτοδύγκελλος

κ. ἀ. α.

Ὁ Μέγας Ἀρχιδιάκονος ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

ΟΔΗΓΙΑΙ

πρὸς σύνταξιν τῆς πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ὑποβαλλομένης ἐτησίᾳς ἐκθέσεως
παρὰ τῶν Διευθύνσεων τῶν Σχολῶν.

[ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 2547 καὶ ἡμερομ. 3 Ἰουνίου 1897 ἐγκυκλίου]

Α'. Στατιστικὴ τῶν ἐγγραφέντων ἐν τῷ μητρώῳ τῆς Σχολῆς καθ' ὅλον τὸ ἔτος μαθητῶν ἐν συνόλῳ τε καὶ κατὰ τάξεις, καθὼς καὶ τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διὰ διαφόρους αἰτίας ἀποχωρησάντων.

Β'. Μέχρι τίνος ἐποχῆς παρατείνονται αἱ ἐγγραφαὶ καὶ ἐπὶ τίνι βάσει γίνονται δεκτοὶ καὶ κατατάσσονται οἱ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ σχολικοῦ ἔτους παρουσιαζόμενοι.

Γ'. Πότε ἤρξατο ἡ τακτικὴ διδασκαλία τῶν μαθημάτων, ἂν ἐχώρησεν ὁμαλῶς αὕτη μέχρι τῶν ἐξετάσεων, ἢ ἂν, ἔνεκα λόγων ἀποχρώντων ἐδέησε νὰ διακοπῇ αὕτη ἐπὶ τινα χρόνον καὶ τίνες οἱ προκαλέσαντες τὴν διακοπὴν ταύτην λόγοι.

Δ'. Περὶ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ.

Ε'. Περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν καὶ πόσοι ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐξ ἐκάστης τάξεως μένουσι στάσιμοι, πόσοι δὲ ἀριστεύουσι.

ΣΤ'. Περὶ τῶν ἀπουσιῶν διδασκόντων τε καὶ μαθητῶν.

Ζ'. Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς ὑπὸ ἡθικὴν ἔποψιν.

Η'. Περὶ τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, τοῦ τρόπου καθ' ὃν διεξάγονται αὗται, καθὼς καὶ

περὶ τῶν μέτρων τὰ ὅποια λαμβάνονται διὰ τοὺς μὴ προσερχομένους εἰς αὐτὰς παῖδας.

Θ'. Περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ ἐλλείψεων τῆς Σχολῆς, τοῦ δυνατοῦ τῆς ὁλοσχεροῦς ἢ ἐν μέρει διορθώσεως αὐτῶν καὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον φρονεῖ ἡ Διεύθυνσις ὅτι εἶναι δυνατὴ ἢ ἐπίτευξις τοῦ ἀποτελέσματος τούτου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευ. Ἐπιτροπῆς.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ἐκδιδοῦντος

Ἀρχιμ. Ἰωακείμ Φοροπούλου Δ. Φ.

ἀρχιεπιφύλακος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἰσορ συμφωνητικοῦ γράμματος τοῦ κυρ

Ἀλεξάνδρου Ἀργυράμου καὶ τῆς

Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τῆς

Τυπογραφίας.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως

Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικοῦ γράμματος δηλον γίνεται ὅτι, ἐπειδὴ καὶ κοινῇ γνώμῃ τοῦ τε παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη, τῆς ἱερᾶς τῶν σεβασμιῶν ἀγίων γερόντων ὁμηγύρεως καὶ τῆς χορείας τῶν εὐγενεστάτων ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ ἡ πατριαρχικὴ Τυπογραφία μετὰ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ τυπογραφικῶν ἐργασιῶν καὶ πάσης ἄλλης ὕλης τυπογραφικῆς ἐνεχειρίσθη εἰς τὴν ἐπιστάσιν καὶ καλλιέργειαν τοῦ κυρίου Ἀλεξάνδρου Ἀργυράμου κατὰ τὸ γενόμενον κατὰστικον· ὁ ρηθεὶς Ἀλέξανδρος Ἀργυράμος ὑποχρεοῦται κατὰ τὰς ἐν τῷ ρηθέντι καταστικῷ συνθήκῃς νὰ τὴν καλλιέργησιν, νὰ τὴν τελειοποιήσῃ καὶ νὰ αὐξήσῃ ὅλα τὰ ἐν αὐτῇ τυπογραφικὰ ἐργαλεῖα καὶ νὰ τὴν ρυθμίτῃ κατὰ πάντα τυπογραφικὸν τρόπον ὡς εἰδήμων τυπογράφος. Ὑπόσχεται προσέτι ὅτι δὲν θέλει ἀπαιτήτῃ ποτὲ ἀπὸ τοῦ Κοινοῦ οὐδὲ ὀβολόν, οὔτε δι' ἐξόδα τυπογραφίας, οὔτε διὰ ζημίας, οὔτε δι' ἄλλην καμμίαν αἰτίαν, οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ κληρονόμοι του· καὶ ἂν ποτε παραιτηθῇ ζῶν, ἢ ἂν (ὃ μὴ γένοιτο) τῷ συμβῇ θάνατος, ἡ τυπογραφία θέλει μένῃ ἐλευθέρᾳ ἐκτὸς χρέους, καὶ τὸ Κοινὸν ἀκαταζήτητον διὰ χρέος ὁποιοῦνδήποτε τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀργυράμου, ὡς μὴ ἔχοντος ἄδειαν νὰ δανεισθῇ ἐν ὀνόματι τῆς τυπογραφίας οὐδὲ ὀβολόν. Ὅφειλε ὁ ρηθεὶς Ἀλέξανδρος νὰ τυπῶν ἀμίσθι ὅλας τὰς ἐμπιπτούσας ἐγκυκλίους ἐπιστολάς καὶ ἀποδείξεις καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα τῆς Συνόδου. Καὶ ὅταν ρυθμίσῃ τὴν τυπογραφίαν καὶ τὴν φέρῃ εἰς κατὰστασιν τοῦ νὰ ἐκδί-

δωνται ἐξ αὐτῆς βιβλία καὶ νὰ ὠφεληθῇ καὶ αὐτός, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ εἰς τὸ Κοινὸν καθ' ἕκαστον μῆνα ἐνοίκιον διὰ τε τὰ οἰκήματα τῆς τυπογραφίας καὶ τὰ τυπογραφικὰ ἐργαλεῖα, ὅσων ἤθελεν ἐγκριθῇ συνοδικῶς, καὶ νὰ δίδῃ τότε εἰς τὴν κάσσαν τοῦ Κοινοῦ ἰδιαίτερον συμφωνητικὸν γράμμα περὶ τοῦ ἐνοικίου. Προσομολογεῖ δὲ καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος μετὰ τῆς χορείας τῶν ἐπιτρόπων ὅτι ἐν ὧσφ ὁ ρηθεὶς κύριος Ἀλέξανδρος Ἀργυράμος καλλιεργῇ τὴν τυπογραφίαν καὶ τὴν προάγῃ μετὰ τῆς ἀνηκούστης ἐπιμελείας καὶ ἀγρύπνου προσοχῆς καὶ ἐκτελεῖ ἀόκνως καὶ ἀνελλιπῶς τὰς γενόμενὰς συνθήκας μετὰ αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, θέλει μένῃ ἐπιστάτης καὶ ἐνεργὸς πάσης κανονικῆς καὶ ἀδιαβλήτου τυπογραφικῆς ἐργασίας, μηδενὸς ἄλλου προτιμωμένου. Καὶ δι' ἐνδείξιν καὶ ἀσφάλειαν τῶν εἰρημένων ἐγένοντο δύο ἀποδεικτικὰ γράμματα, καὶ τὸ μὲν ἐδόθη τῷ κυρίῳ Ἀλεξ. δρμ. Ἀργυράμῳ, τὸ δὲ ἐναπετέθη εἰς τὴν κάσσαν τοῦ Κοινοῦ.

ἁλὼν κατὰ Μάρτιον μῆνα.

βεβαίον.

† Ὁ Κανισαρείας Γεράσιμος. — † Ὁ Ἐφέσου Χρυσάνθος. — † Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος. — † Ὁ Χαλκηδόνης Ζαχαρίας. — † Ὁ Δέρκων Νικηφόρος.

Σφραγίς

(τοῦ Κοινοῦ)

ΣΗΜ. Προσεχῶς ἐκδοθήσεται καὶ τέταρτον ἔγγραφο τοῦ 1856.

ΤΟΠΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ*

Ἐκ τῆς ἀπλῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος τοῦ Μεγάλου Ῥεύματος δηλοῦται ἡ μεγάλη σημασία, ἣν ἐκέκτητο μετὰ τοσούτων ἐτέρων κοινοτήτων εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε καὶ προεδρεύειν αὐτὸν τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ἐν γενικαῖς συνελεύσεσι τῶν κατοίκων πρὸς ἐξέλεξιν τῶν βιβλίων τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῶν τοῦ ναοῦ. Καὶ ἐγὼ μὲν ἄπαξ εἶδον τὴν μνείαν τῆς ἐν τοιαύτῃ γενικῇ συνελεύσει παρουσίας τοῦ πατριάρχου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καθῆκον αὐτοῦ θεωροῦντος τὸ προεδρεύειν ἐνοριακῆς συνελεύσεως, ἐν ᾗ παρεκάθητο μέγας τε λογοθέτης τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι καὶ ἀξιωματικοὶ τῶν ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἴσως δὲ καὶ ἕτεραι συνελεύσεις συ-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 227 τοῦ μετὰ χειρὸς τόμου καὶ τέλος.

νεκλήθησαν οὕτως· ἀλλ' ἐθεωρεῖτο προνομιοῦχος⁴ ἡ κωμόπολις Μεγάλου Ῥεύματος, ὡς ἡ παράδοσις φρονεῖ τοιαύτην καὶ τὴν ἐλληνικὴν εἰς τὰ Ταῦλα⁵ κοινότητα. Προνόμια δὲ τῆς κοινότητος τοῦ Μ. Ῥεύματος ὑπῆρχον ἄσειστα καὶ βεβαιότατα καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἡ παρ' αὐτῆς ἐπιβολὴ νόμων καὶ διατάξεων εἰς πάντας τοὺς αὐτόθι κατοικοῦντας, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος καὶ θρησκευματος, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἔξωθεν ἐρχομένους χάριν ἐμπορίας, ἐξ ἐτέρων δὴλὰ γε δὴ τοῦ Βοσπόρου χωρίων, οἵτινες ὑπέκνυπον εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τὴν διάταξιν, διότι ταύτην ἐπεκύρου ὁ διοικητὴς τοῦ Γαλατᾶ, ὅστις εἶχε δικαιοδοσίαν ἐκτεταμένην, εἰς βαθμὸν μάλιστα, ὃν ἀκριβῶς ἀγνοοῦμεν⁶.

Μελετήσατε τὰς ὀλίγας λέξεις, δι' ὧν τὸ φερμάνιον τοῦ 1198 καθίσταται γνωστὸν ἡμῖν, ἵνα μάθωμεν ὅτι τῆς κωμοπόλεως οἱ κάτοικοι κατώρθωσαν ἕν' ἀπαλλαγῶσι πάσης χρηματικῆς ὑποχρεώσεως, εἰς ἣν αὐτὴ τε καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ παραθαλάσσιαι ὑπεβάλλοντο δι' ἀπροσδόκητον πνιγμὸν ἀνθρώπου τινος ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ τοῦτο μὲν ἐγένετο τῷ 1784—1785. Ἀλλὰ περὶ τὰ 1653—1654 ἐπεβλήθη τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς παροικοῦσι τῷ Μεγάλῳ Ῥεύματι τὸ καταβάλλειν τὰς αὐτὰς χρηματικὰς ὀφειλὰς ἃς καὶ οἱ Ἕλληνες ὀρθόδοξοι, κατὰ τὰ μετὰ χεῖρας αὐτῶν ἐπίσημα σουλτανικὰ γράμματα. Περὶ τὰ 1725—1726 ἐπεκύρωσιν ἡ κοινότης τὸ παλαιὸν αὐτῆς δικαίωμα τοῦ μὴ καταβάλλειν φόρον ὑπὲρ τῶν διὰ ξηρᾶς προερχομένων ἀπὸ Ῥούμελ-ι-Ἰσὰρ καὶ Σωσθενείου σταφυλῶν, ἅτε τῶν διὰ θαλάσσης στελλομένων ὑποβαλλομένων εἰς μετριοτάτην τινα φορολογίαν, ἐνὸς παρὰ τὸ φόρωμα, δὴλα δὲ ἐνὸς ἀργυροῦ γροσίου τῆς σήμερον. Τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 17—20 ἱλάμια, κατὰ ζήτησιν τῶν ἐλλήνων ὀρθοδόξων κατοίκων τοῦ Μεγάλου Ῥεύματος ἐκδοθέντα, ἐπιβάλλουσιν ἀποφάσεις καὶ νόμους οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐκείνου κατοίκους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τοῦ Ὁρτάκιοι, Κουρούτζεσμε καὶ Βεσικτασίου Ἰουδαίους τε καὶ ἀρμενίους, εἰς τοὺς ἀχθοφόρους αὐτοὺς καὶ τοὺς δι'

ἀκατίων εἰς τὴν κυρίως Πόλιν διαπορθμεύοντας ἐκ τοῦ Μ. Ῥεύματος. Φαίνεται δ' ὅτι καὶ τὰς μεταξὺ κατοίκων καὶ πωλητῶν τῶν τροφίμων γινόμενας συμφωνίας ἐπεκύρου ἡ κεντρικὴ ἐπιτροπεία τοῦ ναοῦ, διότι οὐδ' ἐξηγεῖται ἄλλως ἢ σύμπτωσις παρομοίας περιπτώσεως καὶ τὸ δίκαιον τῆς κοινότητος ταύτης καὶ τῆς ἐπιτροπείας αὐτῆς τοῦ συνεχῶς ζητεῖν τὴν δι' ἱλαμίου καὶ φερμανίου κύρωσιν προγεγονυίας ἀποφάσεως· οὐ ἔνεκα καὶ τὰ σχετικὰ τουρκικὰ διατάγματα ἔμμενον, ὡς ἔοικε, πεφυλαγμένα ἐν τῷ ταμείῳ τῆς κοινότητος, ὡς ἡ ἐν τῷ κώδικι λέγει σημείωσις.

§

Καὶ ἡ μὲν μελέτη τῶν τοιούτων ἐγγράφων, εἰ μάλιστα καὶ εὐρεθῶσι μὲν πολλὰ καὶ μελετηθῶσι δ' ἀντιβαλλόμενα πρὸς ἄλληλα, δείξει οὐ μόνον ὑπαρξιν δικαιωμάτων τῶν κατὰ τόπους ἐν Ἀνατολῇ κοινοτήτων, προβιβαζουσῶν εἰδὸς τι συστήματος ἀποκεντρωτικοῦ, κεκυρωμένου μὲν ὑπὸ τοῦ κράτους, τὴν δὲ πρώτην αὐτοῦ σύστασιν ἀνάγοντος εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἐμπορίας εἶδη, ἣν ἐκάστη κωμόπολις διεξῆγεν· οὕτως ἡ περιοχὴ πᾶσα Σωσθενείου καὶ Ῥούμελ-ι-Ἰσὰρ παρῆγε σταφυλᾶς, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ Νεοχωρίου διεκρίνονται ὡς ναυτικοί.

§

Ἰκανὰ τῶν τουρκιστὶ γεγραμμένων ἱλαμίων ἀναφέρονται εἰς ἔξωσιν ἀνθρώπων κακῆς διαγωγῆς ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως· τὸ τοιοῦτο φαίνεται βεβαίως εἰς ἡμᾶς σήμερον παράδοξον· ἀλλ' οἱ τότε χρόνοι καὶ αἱ τότε κυβερνήσεις, οἱ μὲν ἐπέβαλλον, αἱ δὲ ἀνεγνώριζον τὸ τοιοῦτο δικαίωμα τοῖς κοινότησι, τῆς ἀπομακρύνσεως δὴλον οὖν ἀνθρώπων οὐ χρηστὴν ἐχόντων πολιτείαν (ἐνθα ἡ λέξις «πολιτεία» τίθεται καλῶς ἀντὶ τῆς κακῶς σήμερον λεγομένης «συμπεριφορᾶς»). Ἀλλ' ἐν τοῖς τότε χρόνοις αἱ κοινότητες ἐκέκτηντο τὸ δικαίωμα τοῦ ἐξελέγχειν τὴν «πολιτείαν» ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ τῆς διαίτης ἄχρι τῶν σχέσεων ἐκάστου καὶ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῆς· διότι ἡ ξενικὴ ἐνδυμασία, δεικνύουσα ἀνθρωπὸν ὑπηκοότητα ξένῃν κεκτημένον, ἦν ἀπηγορευμένη τοῖς ὑπηκόοις τοῦ κράτους, ἐγένετο δ' ἐξέτασις αἰείποτε τῆς ἐνδυμασίας, ἣν ἔφερον οἱ ἔξωθεν εἰς τὸ κράτος τὸ τουρκικὸν εἰσερχόμενοι· ἐνθεν καὶ ἄρθρα ἀναγινώσκόμεν ποτ' ἐν τισι συμβάσεσι καὶ συνθήκαις περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ μὴ πε-

4. βλέπε τὸ φερμάνιον ὑπ' ἀριθμὸν 7.

5. τὸν λόγον, δι' ὃν προτιμῶ τοιαύτην γραφὴν τοῦ ὀνόματος ἴδε ἐν «Ἐγγράφοις Λίθοις καὶ Κεραμίσις» μου, σελ.

6. μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος (ΙΗ') αἰῶνος, ἐπὶ παραδείγματι, διοικητικῶς ὑπῆγετο τῷ βοεβόδα τοῦ Γαλατᾶ ἡ Προϊκόννητος· βλ. Μ. Ι. Γεδεὼν «Προϊκόννητος», σελ. 219.

ριεργάζεσθαι τοὺς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένους ὑπαλλήλους τὰς ξενικὰς ἐνδυμασίας· ἐπὶ παραδείγματι, τῷ 1393 ὁ σουλτάνος Βαγιαζίδ Α΄ ὁ Κεραυνὸς (Ίλνιρλίμ), ἐκδοὺς χάτι-χουμαγιὸν ὑπὲρ τῆς Βλαχίας, ἐπὶ Μίρτζα βοεβόδα· καθορίζει σαφῶς⁷ ὅτι «ὅσοι τῶν Βλάχων ἀπεράσουν ὑπὸ τὴν τοῦ κράτους ἡμῶν ἐπικράτειαν, δι' ἰδίας ὑπηρεσίας, νὰ εἶναι διὰ τὴν ἐνδυμασίαν των ἀνεξέταστοι»· ἀλλὰ καὶ νεώτερα αὐτοκρατορικὰ ἔγγραφα κατόπιν ἐκείνου κυροῦσι τὸν ὅρον τοῦτον τῆς συμβάσεως, καὶ τελευταῖον τὸ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Βλαχίας Κωνσταντῖνον Ὑψηλάντην ἐκδοθὲν τῷ 1803 χάτι-χουμαγιὸν τοῦ σουλτάνου Σελίμ Γ' διακελευόμενον «οἱ κάτοικοι Βλαχίας νὰ μὴν ἐπηρεάζωνται παρ' οὐδενὸς εἰς τὸ περὶ ἐνδυμάτων καὶ κιαφετίων (λαμπρῶν φορεμάτων)». Οὐτ' ἡδύνατό τις τότε ξενικὴν φέρων ἐνδυμασίαν καὶ κράτους ἐυρωπαϊκοῦ ὑπήκοος ἵνα συνάψῃ γάμον μεθ' ὑπηκόου τοῦ τουρκικοῦ κράτους χριστιανῆς, ἢ προηγουμένως ἀποβάλλων τὴν ὑπηκοότητα αὐτοῦ διὰ πράξεως, ἥτις παρὰ ταῖς ἐνοριακαῖς ἐπιτροπαῖς (τοῦλάχιστον διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν) γινομένη ὑπεβάλλετο κατόπιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἐν τινι δῆθεν κώδικι τοῦ πατριαρχικοῦ γραμματοφυλακείου περιέχονται σημειώματα εὐτελεῖ τῶν «ἀδειῶν γάμου» τῶν ἐκδεδομένων, ἀν μὴ ἀπατῶμαι, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1813—1831 ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀρχιδιακόνου⁸, καὶ

7. Φωτεινοῦ, Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας· τομ. Γ', σελ. 369, καθὼς καὶ 373 καὶ 385.

8. ὁδὸν πᾶρεργον ἀντιφύλαξ τὰς σελίδας τοῦ κώδικος, ἐπὶ ποδὸς, ἔλαβον ἀπλῶς σημειώσιν τῶν ἀρχιδιακόνων τοῦ Πατριαρχείου, οἵτινες ἦσαν οὗτοι τότε· 1813—1818 Γρηγόριος, ὁ τῇ 11 αὐγούστου 1818 σημειούμενος μητροπολίτης Τιβεριοπόλεως (ὁ κατόπιν Ἀδριανουπόλεως)·—1819 Μακάριος, ὁ τῇ 14 φεβρουαρίου τοῦ ἔτους τούτου σημειούμενος μητροπολίτης Σηλυβρίας—1820· Διονύσιος—τῇ 27 μαρτίου 1820 Μελέτιος—τῇ 28 φεβρουαρίου 1821 Νικηφόρος—τῇ 10 ἀπριλίου 1821 Ἡσαΐας—τὸν μᾶλλον τοῦ 1821 (ἕτερος)· Νικηφόρος—τῇ 1 αὐγούστου 1822 Διονύσιος—8 ἰουλίου 1824 Νικηφόρος, τὸ δεύτερον· διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρών καὶ τῇ 4 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου γενόμενος πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου—τῷ 1824 Ἀνθιμος—τῇ 9 ἰουνίου 1827 Ἰγνατίος ὁ ἐκ Λέρου, ψηφισθεὶς τῇ 17 ἰουνίου 1829 μητροπολίτης Σαμακοβίου (ὁ κατόπι Βόσνης)—μετ' αὐτὸν Κωνσταντῖνος, ὁ τῇ 16 μαΐου 1830 μητροπολίτης Στρωμνίτης (Τιβεριοπόλεως) ψηφισθεὶς (ὁ καὶ κατόπι Προύσης)—6 ἰουλίου 1830 Γαβριήλ—31 ἰανουαρίου 1830 ἀνιψοφύλαξ τῆς Ἰωαννίνης ἢ Ἰωαννέως. Ὁ κώδικς ἔφερεν ἀριθμὸν 120 νομίζω, ἣν δ' ὀλίγω πιναρὸς.

ἐκ τῶν σημειωμάτων τούτων δύναται τις ἴσως ἀνευρεῖν τοιαῦτα συνοικέσια, ἐφ' ὅροις γινόμενα, ὧν ἐστὶ δείγμα τι καὶ μαρτύριον τὸ παρασυναπτόμενον ὑποσχετικὸν χριστιανοῦ τινος ὀρθοδόξου, ὑποχρεουμένου ν' ἀποβάλλῃ τὴν ἐυρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν καὶ νὰ ζῇ τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει «μὲ σχῆμα ραγιαδικόν». Ταῦτα συμβαίνουσι τῇ 20 ὁκτωβρίου 1827· ἐξ οὗ τεκμαιρόμεθα λοιπὸν οἷα συνέβαινον ἐν καιροῖς προγενεστέροις.

τὸ ὑποσχετικὸν ἐστὶ τοῦτο:

Διὰ τοῦ παρόντος μου ὑποσχετικοῦ γράμματος δηλοποιῶ ἐγὼ ὁ κάτωθεν ὑπογεγραμμένος Χατζῆ Χρήστος, υἱὸς τοῦ Ἡλίου, ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Βελισσοῦ, ὅτι εὑρεθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἀποφασίσας εἰς τὸ νὰ περάσω τὸ ὑπολοιπὸν τῆς ζωῆς μου ἐνταῦθα εἰς Βασιλεύουσαν μὲ σχῆμα ραγιαδικόν, ἀπέβαλον τὴν φράγκικὴν ἐνδυμασίαν, καὶ ἀποκατέστην οἰκεία μου βουλῇ καὶ προαιρέσει καθολικὸς ραγιαῖς τῆς κραταιᾶς ὀθωμανικῆς βασιλείας, διὸ καὶ ὑπόσχομαι καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ ὑπόκειμαι κατὰ μὲν τὸ πνευματικὸν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸν κατὰ καιρὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην, κατὰ δὲ τὸ πολίτευμα νὰ εἶμαι καὶ νὰ λογίζωμαι γνήσιος ραγιαῖς ὑποτελής, καὶ ὑπόφορος τῆς κραταιᾶς ταύτης ὀθωμανικῆς βασιλείας, χωρὶς νὰ γνωρίζω ποτὲ ἄλλην τινὰ ξένην ἐξουσίαν· ταῦτα ὑπόσχομαι νὰ φυλάξω μέχρι τέλους ζωῆς μου, καὶ νὰ διάγω τιμίως καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου ταύτας παριστῶ καὶ τὸν κεφίλην μου Στραστὴν Νικολάου, κάτοικον ὄντα εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Ἐδρανεκαπίου. Ὅθεν καὶ εἰς ἐνδειξὴν ἐγένετο τὸ παρόν μου ἐνυπόγραφον ὑποσχετικὸν γράμμα καὶ ἐδόθη τῇ Ἐκκλησίᾳ—αὐκζ' ὁκτωβρίου κ'.

(ὑπογραφή σλαβωνιστὶ καὶ ἡ μετάφρασις)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ γούναρις καὶ ἐξάδελφος τοῦ Χ' Χρήστου μένω ἐγγυητὴς ὑπὲρ αὐτοῦ, ἰδοὺ καὶ τὸ δάκτυλόν μου.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ἐγγυοῦμαι ὑπὲρ τοῦ Εὐστρατίου

§

Ἡ τῶν ἐλληνικῶν δὲ γραμμάτων, κοινοτικῶν καὶ πατριαρχικῶν, ἐξέτασις εἰς συμπεράσματα ἄγει περίεργα. Τὸ ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀποφάσεις κοινοτικὰς ἀφορώσας εἰς ἔργα κοινωφελῆ, σύστασιν δῆλα δὴ νοσοκομείων καὶ σχολείων, οὐδὲν

ἄπορον· ἐπίσης δὲ σύνηθες ἦν τὸ καὶ ὁροθετεῖν περὶ τῶν ἐν ναοῖς συμβανόντων, οἷον δίσκων καὶ κιβωτίων πρὸς ἄθροισιν ἐλεημοσυνῶν καὶ πωλήσεως κτημάτων ἢ καὶ στασειδίων τῶν τοῦ γυναικίτου κυρίως· ὑπὲρ ὧν καὶ γράμμα ὁροθετήριον τέμνον τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὰς διαφορὰς (τόμον) ἐξέδωκε κατὰ μάϊον τοῦ 1825 ὁ πατριάρχης Χρῦσανθος. Καὶ περὶ μὲν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἄλλοτε. Παράδοξος ὅμως ἡ ἀνάμιξις τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν ἐκ νέου καὶ στερεωτέραν οἰκοδομὴν τῆς καλύβης, ἐν ᾗ διέμενεν, ἐν καιρῷ πανώλους, ὁ ἐπὶ τούτῳ ἱερεὺς, ὡς καὶ ἡ ἀνάμιξις εἰς τοὺς διορισμοὺς τῶν νυκτοφυλάκων. Ἐάν τις ἐθέλῃ δικαιολογίαν τῆς ἀναμίξεως ταύτης, εὕρισκε πρόχειρον ταύτην ἐν τῇ διὰ συνήθων ἀρῶν κατασφαλίσαι τῶν κοινῶς ἀποφασισθέντων, περί τε τοιούτων ὑποθέσεων, ἃς ἀναφέρω νῦν, καὶ περὶ τινων ἀστυνομικῶν ἢ καὶ πῶς ἀγορανομικὸν χαρακτηριστῆρα φερουσῶν. Ἀλλ' ἡ ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἀνάμιξις δίδει τὸ δικαίωμα καὶ μετὰ ταῦτα τῆς ἀναμίξεως ἐν ὑποθέσεσι παρομοίαις, ὧν ἡ φύσις οὔτε πρότερον οὔτε σήμερον δικαιολογεῖ ἀνάμixin οἰανδήποτε. Πρὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν προσεκτικῶς ἐξητάζομεν μετὰ τοῦ διδάκτορος καὶ νῦν εἰσαγγελέως πρωτοδικῶν Ἰω. Κηπουρίδου τὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρουσίας ἢ μᾶλλον ληγούσης ταύτης ἐκατονταετηρίδος βιβλία τῆς διαχειρίσεως τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ οἴκου Σεβαστοπούλου⁹, οὗ καὶ ἴδρυσις ἢ σύμπηξις καὶ διάλυσις ἐγένετο διὰ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν γραμμάτων· ὁ ἐστὶ μεθερμηνευόμενος· ἀρχιερεῖς τῆς συνόδου καὶ πατριάρχης οἰκουμενικὸς ἐδίκαζον ὑποθέσεις ἐμπορικῆς καὶ τραπεζικῆς φύσεως, ἐξελέγχοντες δὲ τοὺς ἀπολογισμοὺς τῆς διαχειρίσεως ἐπεκύρουν αὐτοὺς, εὐλογοῦντες τοὺς οὕτως ἐπίσης σπείροντας καὶ ἐπ' εὐλογίαις θερίζοντας. Οὐχὶ σπανίως ἀποφάσεις τινὲς ἐπέβαλλον ἢ οὕτως ἢ ἄλλως τὴν ἀνάμixin ἐν αὐταῖς τοῦ Πατριαρχείου συνοπτικώτερόν πως, εἴπερ ἡ ὑπόθεσις προέκειτο, διεξαγομένη πρότερον ἐνώπιον δικαστηρίου, ἵνα λυθῇ δι' ὅρκου· βεβαίως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ διαφερόμενοι προσέφευγον εὐθὺς πρὸς τὸ σὺμπέρασμα μὴ διερχόμενοι πρότερον τοὺς εἰθισμένους ὁρους· ἐν τῇ «Νομικῇ Συναγωγῇ» τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, ἐν φύλ-

λῳ 129β, φέρεται γράμμα συνοδικὸν καὶ τῆς αὐλῆς, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν (ὀφφικιάλων) τοῦ Πατριαρχείου, ἐρμηνεύον καὶ μαρτυροῦν τὰ λεγόμενά μου ταῦτα· ἐξεδόθη κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1645 καὶ ἔχει ὧδε.

Παρθένιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τοῖς ἐντευξομένοις τῷ παρόντι ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς, υἱοῖς ἀγαπητοῖς τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχὴ δὲ καὶ εὐλογία καὶ συγχώρησις παρ' ἡμῶν. Ἐπειδὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐλθόντες ὅτε Θωμᾶς ἀπὸ Καστορίας ἐκ χώρας Περλεπέ, υἱὸς Νικολάου τοῦ Ντογαντζή, ὁ Ἰωαννάκης Κωνσταντινουπόλιτης, υἱὸς Νικολάου Τσακωνίτου καὶ ὁ Χρυσόσκουλος Γεωργίου ἀπὸ Γαλατᾶ τοῦ Σταυροδρομίου καὶ παραστάντες ἐπὶ συνόδου εἶπον καὶ ἀνῆνεγκον τὴν οὖσαν πραγματείαν αὐτῶν ἐν τῷ караβίῳ τῆς σάϊκας Λαμπρινοῦ τοῦ караβοκυρίου τοῦ ἀπὸ Λέρου ἣν ἔθεντο ἐν αὐτῷ ἀπὸ Μισιρίου, καὶ ὁ μὲν Θωμᾶς καὶ Ἰωαννάκης εἶχον ρύζιον πραγματείαν ἐρτέπια μεγάλα τεσσαράκοντα πέντε, πρὸς ἐξήκοντα γρόσια ἕκαστον ἐρτέπιον, καφὲ τέγκια δύο, καντάρια ἑνδεκα, ἀνὰ εἴκοσι δύο γρόσια τὸ καθ' ἓν, σπαθία λάμια εἴκοσι τέσσαρα, τιμῆς γροσίων ἑκατὸν τὰ πάντα, καὶ οὐρὰς σαμουρίων διακοσίας, γροσίων ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ Χρυσόσκουλος λίβανον καντάρια πέντε καὶ ἥμισυ, οὗ τιμὴ γρόσια ἑκατὸν δέκα, σεντζατέδων τὸν ἀριθμὸν ἐννενήκοντα ὀκτῶ, τιμῆς γροσίων τετρακοσίων, καὶ ζωνάρια καὶ πεστεμάλια καὶ μόσχον γροσίων ὀγδοήκοντα, καὶ πάλιν οἱ τρεῖς ὁμοῦ συντροφικὸν λινάρι τζουβάλζα ἑξ, καντάρια πεντήκοντα δύο καὶ ἥμισυ, πρὸς τέσσαρα γρόσια ἕκαστον καντάρη, καὶ ἐρχόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν συνελήφθησαν ὑπὸ τινος πλοίου μεγίστου, ὡς φασίν, ἀπὸ τῶν μερῶν τῆς Ἐγκλιτέρας καὶ ἀφηρέθησαν πάντων καὶ ὑστερήθησαν, αἰχμάλωτοι γεγονότες, περὶ τῆς

⁹ ἀπωλέθησαν κατὰ τὴν ἐν Φανερῷ πυρκαϊάν, ἐν ἀπριλίῳ τοῦ 1877.

συμβάσης οὖν αὐτοῖς ταύτης τῆς ἀπροσδοκίτου συμφορᾶς ἐζητήθησαν παρ' ἡμῶν συνοδικῶς βεβαιῶσαι διὰ πίστεως αὐτῶν καὶ πληροφορίας, εἶγε ἀληθῆ εἰσι τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα· καὶ δὴ τοῦ ἱεροῦ καὶ θείου Εὐαγγελίου προτεθέντος εἰς μέσον, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἐδέξαντο οἱ τρεῖς αὐτοὶ χριστιανοὶ, Θωμᾶς, Ἰωαννάκης καὶ Χρυσόσκουλος τὸν ὄρκον μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ εὐλαβείας. καὶ πρὸς πάντας ἑαυτοὺς ἔδειξαν ἀληθεύειν ἐπὶ πᾶσι καὶ μὴ ψευσθῆναι αὐτοὺς κατὰ τι ἐφ' οἷς ἀπώλεσαν, ἐκτὸς τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν ἀσημικῶν εἰδῶν καὶ τῶν χρημάτων τῶν παρ' αὐτοῖς ὄντων καὶ ἐξόδων τῆς ὁδοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων, ἅπερ ἦσαν ἐνδον τοῦ πλοίου αὐτῶν, καὶ ἠρπάγησαν καὶ αὐτὰ σὺν τῇ πραγματείᾳ ἐκείνῃ, μὴ ἀριθμηθέντα ὅλως εἰς τὴν τῆς πραγματείας ἐκείνης ποσότητα. Τούτου χάριν, εἰς ἐνδειξιν πάντων καὶ ἀσφάλειαν τοῦ εὐαγγελικοῦ αὐτῶν ὄρκου καὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, γράφομεν τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν γράμμα καὶ παρέχομεν τοῖς εἰρημένοις τοῖς ζημιωθεῖσι καὶ ἀδικηθεῖσι, καὶ κατασφαλίζομεν αὐτὸ ταῖς κάτωθεν ὑπογραφαῖς ἀρχιερέων τε καὶ κληρικῶν.

Ἐν ἔτει ὠκτητῷ ἄχμε' δεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιδ'.

καὶ τοιαῦτα μὲν ἔγγραφα πατριαρχικὰ συμπαρεξεταζόμενα χρήσιμά ποτε γενήσονται καὶ τῷ μελετῶντι τὴν ἱστορίαν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐμπορίου, εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα, οὐ μόνον εἰς κληρονομικὰ δίκαια ἀφορῶντα, ἀλλὰ καὶ εἰς δόσεις καὶ λήψεις ἐμπορικὰς ὅλως, καὶ εἰς διαίτησιν κτημάτων· ἐξέδωκεν ὁ πολὺς Lingenthal τέσσαρα τοιαῦτα¹⁰, εἰς ἃ παραπέμπω τοὺς φιλομαθεῖς τῶν ἀναγνωστῶν. Ἐκ πάντων τῶν ὁμοίας φύσεως ἔγγράφων δείκνυται λαμπρῶς οἷα τις ἦν ἡ διακαιοδοσία καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἥτοι τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰς ὅσον ἡδύνατο ἔν' ἀρθῇ δυνάμει ὑπὸ δεξιὸν νόας σκιαζόμενον καὶ διεξαγόμενον οὕτως εἰπεῖν· λέγεται δ' ὅτι ποτ' ἤρθη, κατὰ τὴν πρώτην ἱερατείαν τοῦ Σαμουήλ Χαντζερῆ,

10. Mémoires de l' Académie Imperiale de St Petersburg tome XXVIII, ἀρ. 7. Handbücher des Geistlichen Rechts aus den zeiten des Untergehenden Byzantinischen Reiches κλπ. Petersburg, σελ. 43 — 45.

ἐπὶ μάρτυρι τῷ Σεργίῳ Μακραίῳ¹¹, οὕτω γράφοντι· «τῇ δὲ ἀκριβεῖ διαδικασίᾳ ἀπαραλόγιστον τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ ἀποδείξας δικαστήριον καὶ καταστήσας δραστηκωτάτην καὶ ἄφυκτον αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν ἐν τοῖς βιωτικοῖς καὶ τὸ δίκαιον πάντοθεν ἐνεργόν, οὐ βία, οὐ χάριτι, οὐ δυσωπία οἰουδηποτοῦν προσώπου, οὐ χρήμασι καὶ εἰκαίοις παραλογισμοῖς ἀθετούμενον, οὐδένα τῶν διαφερομένων πρὸς ἀλλήλους χριστιανῶν ἀφήκεν εἰς τὰ ἔξω ἀφορᾶν δικαστήρια· ἀλλὰ καὶ διαφορὰν εἴ ποτέ τις ἔσχε μετ' ἀπίστου, αἰροῖτο ἐκεῖνος τὴν ἐπὶ τοῦ τοιούτου κριτηρίου διαδικασίαν καὶ τὴν ἀπόφασιν ἔστεργε· πολλάκις δὲ καὶ δι' ὀρισμοῦ βασιλικοῦ προσετάγησαν οἱ διαφερόμενοι περὶ μεγάλων τῇ τούτου εὐθύνη».

§

Ταῦτα ἐν εἴδει ἐρμηνείας ἐπιτάττονται τῇ σημειώσει τοῦ κώδικος τοῦ Μεγάλου Πνεύματος περὶ τῶν τοπικῶν ἀρχείων τῶν αὐτόθι, ἐνταῦθα γραφόμενα διὰ τὸ μὴ εὐρεθῆναι πιθανῶς εὐκαίπιαν ἐτέραν. Ἀριστον καὶ κοινῆς ὠφελείας ἔργον ἢ ἔκδοσις ἀναγραφῶν καὶ σημειώσεων τοιούτων.

ὁ μ. χ. Μ. Ι. Γ.

ΔΤΟ ΠΑΛΑΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ἐκδόους ἐν τόμῳ Δ' τῆς Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείας» (σελ. 285 καὶ ἐξῆς) ἀρχαιοτάτον ἑλληνιστὶ γεγραμμένον μνημεῖον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, ἥτοι τὴν «πολιτείαν τῶν ἁγίων πατέρων Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου», ἥς ἐκτενὲς τις περίληψις εὑρεται παρὰ Φωτίῳ ἐν τῇ λεγομένῃ Μυριοβίβλῳ, συνεχίζω σήμερον, μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ὅλων ἑκατὶδεκα, τὰς ἐνασχολήσεις ἐκείνας, διὰ τῆς ἐκδόσεως δύο παλαιῶν κειμένων ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ σχολίων ὀλιγίστων, ἅτε κρίνων ἐπαρκῆ τὰ γράφοντα ἐν ὑποσημειώσεσι τῆς «Πολιτείας», εἰς ἃ καὶ παραπέμπω.

Τὸ νῦν ἐκδιδόμενον κείμενον μετεγράφη ἀπὸ τοῦ 23 μεμβρανίνου χειρογράφου κώδικος τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἱερᾶς μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, ὅστις ἐστὶ δίστηλος, καλῶς γεγραμμένος, περὶ τὴν

11. «Υπομνήματα Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας» παρὰ Κ. Ν. Σάβα· Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης τόμ. Γ', σελ. 247.

IB' εκατονταετηρίδα· τὸ περὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου κείμενον ἐκτείνεται ἀπὸ φύλλου 286 B2--299 B2.

M. I. P.

(286B,2) † Βίος καὶ πολιτεία τοῦ μεγάλου καὶ αὐοιδίμου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου ἐν χριστιανοῦς βασιλεύσαντος.

§ α' Τὰ κάλλιστα τῶν διηγημάτων οὐ μόνον ἠδονὴν ἐνέησι τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς μίμησιν διεγείρει τοὺς ἐντυγχάνοντας· φιλεῖ γὰρ πως ἡ ἀκοὴ τοῦτοις ἐπεντροπᾶν, ὥσπερ ἄρα καὶ ὀφθαλμοὶ τοῖς λαμπροῖς σώμασι· καὶ οὐχ ἀπλῶς ἀκοὴ καὶ ὀφθαλμοί, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ διὰ (287A,1) νοία, δι' ἧς καὶ ἄνθρωποι εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι πιστευόμεθα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, φέρε τι καὶ ἡμεῖς ἐν τῶν λίαν καλλίστων καὶ ὀνησιφόρων διηγημάτων εἰς μέσον προθήσομεν, καὶ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τῇ τῶν καλῶν διηγέσει εὐφράνωμεν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς νοητῶς ἐστιάζωμεν.

§ β' Τὰ κατὰ τὸν μέγαν ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντίνον πολλοὶ πολλαχῶς ἱστορικοὶ τε καὶ λογογράφοι δι' ὑψηγορίας καὶ ἐπιτάσεως λόγου συγγεγραφότες οὐκ εὐληπτα καὶ εὐκρινῆ, ἀτε λόγῳ πολλῶ ῥέοντα, τοῖς ἐντυγχάνουσι προὔθηκάν· ἀλλὰ τῇ (A,2) ἰδίᾳ χαριζόμενοι δόξῃ, τῆς τοῦ πέλας ὠφελείας οὐ πεφροντικάσιν. Ἡμεῖς δὲ, οἱ τῶν ἔξω μαθημάτων ποσῶς γ' οὖν μετεληγότες, τοῖς ἐνδον δὲ καὶ ἡμετέροις δαψιλῶς ἐμφορηθέντες, ἐπὶ χεῖρας πάντων τὰς βίβλους εἰληφότες, κατὰ τὸ τῆς σοφῆς μελίσεως ὑπόδειγμα, πάντων ἀπενθισόμενοι τὰ κρείττω καὶ λυσιτελέστερα, ἀκόμψῃ τινὶ καὶ ταπεινῷ λόγῳ, χάριν ὠφελείας, οὐδὲν οἰκθεν περενείσαντες, τοῖς βουλομένοις προτεθήκαμεν. Ἀρχὴν δὲ τοῦ λόγου ᾧδε πη ποιήσομαι.

§ γ' Ὁ μέγας οὗτος καὶ περιβόητος ἐν βασιλεῦσι Κωνσταντίνος ὅτι μὲν πᾶσαν παράλ (287B,1) λήλον σύγκρισιν μὴ ὅτι τῶν κατ' αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ ὑπάρχων νικᾷ, παντί που δήλον· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἡμισείας αὐτῷ πρόσσεσι τὸ τῆς δόξης, οὐδὲ γενναίους μὲν τινος τοὺς γεγεννηκότας ἔχων, αὐτὸς δὲ κατὰ πολὺ τῆς τούτων ἀρετῆς ἀπολιμπανόμενος, ἢ πατράσι μὲν ἀδόξοις δὴ τισι καὶ ἄνωνύμοις χρησάμενος καὶ ἐκ τοιούτων εἰς φῶς προελθὼν, ἐτέρους ἐκβαλὼν τῆς βασιλείας ἐκράτησεν· ἀλλ' αὐτίκα πατὴρ μὲν αὐτῷ Κωνσταντίνος ὁ Χλωρός καὶ βασιλέων ὁ ἐπιφανέστατός τε καὶ εὐσεβέστατος, καὶ οὐ μικροῦ μέρους (B,2) ἄρχων τῆς οἰκουμένης, οὐδ' ὀλίγης στρατιᾶς καὶ δυνάμεως, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος ὡς εἰπεῖν καὶ τῶν μυρίων καὶ ἀκατονομάστων ἐθνῶν· ὃς ἀπὸ τῆς Κλαυδίου θυγατρὸς ἔτυχε γεγονώς· μήτηρ δὲ ἡ θυγατρὶς αὐτῆς πατρὸς γυναικῶν Ἑλένη, σεμνὴ τις οὖσα καὶ κοσμίη. Τίκεται δὲ αὐτοῖς οὗτος περὶ τινος

τῆς Δακίας πόλιν, ὅθεν μοι δοκεῖ καὶ αὐτοὺς τοὺς γεννησομένους αὐτὸν φῦναι τε καὶ τραφῆναι. Λόγος δὲ τις ἀκαταγωνίστους τοὺς Δᾶκας διαθρυλεῖ, καὶ βίον σώφρονα ἔχειν διαβεβαιοῦνται. Διοκλητιανοῦ δὲ (288 A,1) τότε τὰ σκήπτρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς διέπωντος καὶ πρὸς πλείονα πίστιν τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας τὸν Κωνσταντίνον ἀγαγεῖν βουλομένου, ὅρτι τότε τὸ τοῦ καίσαρος περιθέντος αὐτῷ ἄξιωμα, ἦν μὲν εἶχε γαμετὴν, Ἑλένην δὲ τὴν μακαριωτάτην ὁ λόγος ἐδήλωσεν, ἀποβαλεῖν ἠναγκάσθη, Θεοδώραν δὲ τὴν τοῦ Ἐρκουλίου Μαξιμιανοῦ θυγατέρα καὶ ἄκων ἀγαγέσθαι γυναῖκα· τοῦτο τοῦ Διοκλητιανοῦ μηχανησάμενος, ἐν' ἅλυστα εἶη τὰ τοῦ Κωνσταντίνου πρὸς αὐτὸν ὁμηρεύματα, ἐφ' ᾧ Γαλλίαν τε πᾶσαν καὶ Βρεττανίαν διέπειν καὶ μέχρις (A,2) αὐτοῦ ὠκεανοῦ δωρησάμενος· τὸν λοιπὸν δὲ καὶ μακάριον Κωνσταντίνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ κατασχὼν ἀπέστειλε τὰς πιστευθείσας ἀρχὰς διέπειν. Λόγος μὲν οὖν τὸν μακάριον καὶ θυμωστόν προφήτην Μωϋσέα κατέχει ἐν οἴκοις τραφῆναι τυραννικοῖς καὶ σοφίᾳ πάσῃ παιδευθῆναι τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τῇ τοῦ κρείττονος βουλῇ διακονησάμενον ἔργοις μὲν καὶ λόγοις αὐτῶν ἀλλοτριουῖσθαι, τῷ ἑαυτοῦ δὲ μᾶλλον λαῶ συγκακουχεῖσθαι ἐλόμενον, κατὰ τὸν ἀπόστολον, ἀρνῆσθαι λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ· καὶ ἔπειτα Θεὸν αὐτὸν καθηγεμόνα τοῦ παντός ἐθνους ἐ(288B,1) γείρει, Ἑβραίους μὲν τῆς δουλείας ἐλευθεροῦντα, Αἰγυπτίους δὲ θεηλάτοις μετιόντα κολαστηρίοις. Ταῦτα μὲν ἐλέγετο πρότερον· νυνὶ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἡμῖν Θεὸς τοιαῦτα τερατουργεῖ.

§ δ' Οἱ μὲν γὰρ περὶ Διοκλητιανὸν τύραννον τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ πολεμεῖν ὠρμημένοι τὰς πανταχόθεν ἐπολιόρκουν Ἐκκλησίας· μέσος δὲ τούτων Κωνσταντίνος ὁ μετ' ὀλίγον τυραννοκτόνος, πᾶς ὅρτι νέος, ἀπαλός, ὠραίος ἰδεῖν ἀνθοῦσι τοῖς ἰούλοις, οἷά τις αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ταῖς τυραννικαῖς ἐφῆδρευσεν ἀξίαις, οὐ μὴν καὶ τρόπων τῶν ἴσων, καίπερ νέος ὢν, (B, 2) τοῖς ἀθέοις ἐκοινῶναι· ζῆλος γὰρ αὐτὸν ἐνήγε πικρὸς ἐπ' ἀγαθῶν μίμησιν προκαλούμενος. Ἦδη δ' ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπὶ τὸν νεανίαν διελθὼς τιμῆς τῆς πρώτης παρ' αὐτῶν ἡξιοῦτο· σώματος μὲν γὰρ εἰς κάλλους ὥρην, μέγεθός τε ἡλικίας οὐδ' ἦν αὐτῷ παραβαλεῖν ἕτερον· ῥώμῃ δὲ ἰσχύος τοσοῦτον τῶν ἡλικίων ἐπλεονέκτει, ὥς καὶ φανερόν αὐτοῖς εἶναι· ταῖς δὲ κατὰ ψυχὴν ἀρεταῖς μᾶλλον ἢ τοῖς κατὰ τὸ σῶμα πλεονεκτήμασιν ἐνηθύνετο, σωφροσύνη, παιδεύσει λόγων, φρονήσῃ τε ἐμψύτῃ καὶ τῇ θεοδότη σοφίᾳ διαφερόντως (289 A,1) κοσμούμενος. Γαῦρον δὲ οὖν ἐπὶ τούτοις, Ῥωμαλέον τε καὶ μέγαν, φρονήματός τε μεστόν τὸν νεανίαν οἱ τῆνικαῦτα κρτοῦντες θεώμενοι, φθόνῳ καὶ φόβῳ τὰς σὺν αὐτῷ διατριβάς οὐκ ἀσφαλεῖς αὐτοῖς εἶναι διανοηθέντες, ἐπιβουλὰς κατ' αὐτοῦ λαθραίας ἐμηχανῶντο· ὃ δὲ συναισθόμενος ὁ νεανίας φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζετο, κἄν τούτῳ τοῦ μεγάλου

προφήτου Μωϋσέως τὸ μίμημα διχσώζων· τὸ δὲ πᾶν αὐτῷ συνέπραττεν ὁ Θεός, τῇ τοῦ πατρὸς διανοχῇ προμνησόμενος αὐτὸν παρὰβῆναι*. Ὡς δ' ἀπροσδόκητον εἶδεν ὁ Κων(Α,2)στάντιος παρεπτότα τὸν πῖδα, σπεύδων γὰρ ἀφίκετο πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὁμοῦ μὲν αὐτὸς χρόνιος παρῆν· κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ τῷ πατρὶ τὰ τῆς τοῦ βίου τελευτῆς ἐπὶ ζυροῦ ἕστατο, ἐξήλατό τε τῆς στρωμνῆς, καὶ περιβελών αὐτὸν ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ λυπηρὸν τῆς ψυχῆς ἀποβεβληκέναι καὶ τὸν θάνατον ἀθανασίας κρείττω λογίζεσθαι φήτας, καὶ τὰ δοκοῦντα υἱοῖς τε ἄμα καὶ θυγατρῶσι διαταχόμενος, καὶ τὸν κληρὸν τῆς βασιλείας τῷ μεγάλῳ παρὰδούς· Κωνσταντίνῳ, καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστήσας, διενεπαύστατο. Φασὶ δὲ τὸν Κωνσταντίνον πρὸ πάντων τὴν εὐσέβειαν ἀσπάζ(289 Β,1)ζεσθαι καὶ εἰδὼς μυσάττεσθαι, καὶ τοῖς χριστιανοῖς συμβούλοις τῶν πρακτέων χρῆσθαι, καὶ ἡπιοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ δι' ὑπερβόλλουσαν τῶν ὑψηλῶν φειδῶ μηδὲ θησαυρὸν τινα χρημάτων [τ]εταμιευμένοι ἔχειν· ὅθεν καὶ τὰ τῆς ἐκ Θεοῦ αὐτῷ παρηκούλουθαι ἀμοιβῆς· ταῦτα δὲ ἦν· τὸ τῶν πρωτείων τῆς αυτοκρατορικῆς ἀρχῆς μετασχεῖν καὶ πρῶτον αὐγουστον καὶ σεβαστὸν ἀναγορευθῆναι τῶν εἰς ὕστερον ἀναδειχθέντων τεσσάρων αυτοκρατόρων, καὶ τὰ τοὺς λοιποὺς αυτοκράτορας εὐτεκνίχ παρενεγκεῖν.

§ ε' Τί τὸ εντεῦθεν ἀνδρικώτερον ὁ μέγας (Β,2) ὑποζωσάμενος Κωνσταντίνος τὴν ἀρχήν, καὶ πάνθ' ὅσα πρότερον ἔθνη ὑπὸ τῇ τοῦ πατρὸς μοίρᾳ διακυβερνᾶτο, σὺν πολλῇ τῇ φιλάνθρωπίᾳ, ἐπισκοπῶν, καὶ τὰς λοιπὰς τῆς οἰκουμένης λήξεις πρὸ ὀρθαλμῶν θέμενος, τέως μὲν τὰ τῶν Βρεττανῶν ἔθνη ὑπὸ χειρὸς ποιεῖται, ἐπ' αὐτῷ κείμενα ὠκεανῷ· ἔπειτα δὲ τὰς ἐτέρας τοῦ παντὸς μοίρας διασκοπήσας, ὡς εἶδε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς τὴν βασιλεύουσάν πολιν τυραννικῇ δουλείᾳ καθυπηγμένην, Θεὸν ἀνεζήτη βροτῶν, εὐ εὐνοήσας ὡς κρείττενος ἢ κατὰ στρατιωτικὴν χεῖρα (290 Α,1) δέοιτο αὐτῷ βοηθείας, διὰ τὰς κακοτέχνους καὶ γοητικὰς μαγανείας τὰς παρὰ τοῦ τυράννου σπουδαζομένας· ἔνθεν τρι καὶ τὸν πατρῶν Θεὸν τιμᾶν μᾶλλον ἐλόμενος, ἀνεκλείτο, τοῦτον ἀντιβελών καὶ ποτιώμενος φῆναι αὐτῷ ἑαυτὸν ὅστις ἦν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα δεξιᾶν τοῖς προκειμένοις ἐπορέξει. Εὐχομένη δὲ ταῦτα καὶ λιπαρῶς ἰκετεύοντι τῷ βασιλεῖ θεοσημεῖα τις ἐπιφαίνεται παρὰδοξοτάτη σὺν παντί τῷ στρατεύματι περὶ τὰς μεσημβρινὰς τῆς ἡμέρας ὥρας· ἀκτινοβολία γὰρ τις ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράπτουσα κατὰ τὸν ἄερα (Α,2) εἰς σταυροῦ τύπον διασχηματισθεῖσα, γράμματα Ῥωμαϊκὰ δι' ἀστέρων τυπωθεῖσι, ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ τῷ βασιλεῖ διηγορεῖ. Διαποροῦντι οὖν ἐπὶ τῷ φάσματι καὶ διχλογοιζόμενῳ, νύξ ἐπήει καταλαβοῦσα· ἔνθα δὴ ὑπνοῦντι αὐτῷ ἐπιφαίνεται Χριστὸς σὺν τῷ φανέντι κατ' οὐρανὸν σημεῖῳ καὶ φησί·

* παρμεῖναι;

μίμημα ποιηδόμενος τοῦ κατ' οὐρανὸν ὁφθέντος σημείου· οὗτο τῆς στρατιᾶς τῆς δῆς προπορεύεσθαι θεόπιδον· καὶ πάντας τοὺς ἀνθιόταμένους ὑποχειρίους ἔξεις. Ἄμα δὲ ἡμέρᾳ διαναστάς τοῖς ἄλλοις ἐξηγόρευε τὸ ἀπόρρητον· ἔπειτα, χρυσοχόους συγκαλεσάμενος, τοῦ σημείου τὴν εἰ(290 Β,1)κόνα ἐκφράζει· ἀπομιμεισθαι τε αὐτὴν χρυσῷ καὶ λυσιτελέσει λίθοις διεκελεύετο· ἦν δὲ τοιῷδε σχήματι κατεσκευασμένος· Ὑψηλὸν δόρυ, χρυσῷ καττημφισμένον, κέρως εἶχεν ἐγκάρσιον σταυροῦ σχήματι πεποιημένον· ἄνω δὲ πρὸς ἄκρῳ τοῦ παντὸς στέφανος, μέσον συστέλλον τὸ Ῥῶ χιζόμενον διὰ τῶν πρώτων στοιχείων παρὰδηλουμένου τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ· τοῦ δὲ πλάγιου κέρως τοῦ κατὰ τὸ δόρυ πεπαρμένου ὁθύνῃ τις ἐκκρεμῆς χρυσόπαστος ἀπώρητο, αὐτοῦ τε τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως εἰκόνα χρυσῇν μέχρι στέρνων τῶν τε αὐτοῦ πιδῶν ὁμοίως (Β,2) φέρουσα. Τούτῳ μὲν οὖν τῷ σωτηρίῳ σημείῳ πάσης ἀντικειμένης δυνάμεως καὶ πολεμικῆς ἀμυντηρίῳ διὰ παντὸς ἐχρήτο ὁ βασιλεὺς, τῶν τε στρατοπέδων ἀπάντων ἡγεῖσθαι τὰ τούτου ὁμοιωμὰτα προσέταττεν· Ἀλλὰ ταῦτα μικρὸν ὕστερον· Ἐπεὶ δὲ τὸν ὀρθέντα Θεὸν δοκιμάσας σέβειν τοὺς τῶν αὐτοῦ λόγων μύστις ἀνεκλείτο· ὧν εἷς ἦν Σίλβεστρος ὁ μακρυώτατος ἐπίσκοπος Ῥώμης, παρ' οὗ καὶ τὸ πρὸς σωτηρίαν εἴληφε βάπτισμα, καὶ τίς τε ἦν οὗτος ἡρώτα καὶ τῆς ὀρθείτης ὁψεως τοῦ σημείου τρόπος, καὶ ἀκριβῶς τὸν περὶ Σωτῆρος Χριστοῦ λόγον ἀνεδι(291 Α,1)δάσκετο, καὶ Θεὸν μὲν αὐτὸν προαιώνιον εἶναι, τῆς ἡμετέρας δὲ σωτηρίας ἕνεκα σάρκα φορέσαντα καὶ παθόντα καὶ ἀναστάντα καὶ εἰς οὐρανὸν ἀνελθούτα, καὶ κειθὲν αὖθις ἡζόντα ζῶντας καὶ νεκροὺς κρίναι, τὸ δὲ φανέν σημεῖον σύμβολον μὲν ἀθανασίας, τρόπιον δὲ τῆς κατὰ τοῦ θανάτου νίκης, ἦν ἐποιήσατο ποτὲ παρελθὼν ἐπὶ γῆς, καὶ ἀπλῶς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας· κατῆχθη, δῆλος ἦν, ἐκ τοῦ συμβαίνειν τὴν οὐράνιον ὄψιν τῇ τῶν λεγομένων ἐρμηνείᾳ, κατατίθεσθαι τοῖς λεγόμενοις καὶ εἰς μηδὲν ἐνδοιχεῖν. Καὶ δὴ (Α,2) τοὺς τοῦ Θεοῦ ἱερέας παρέδρους ἑαυτῷ ποιησάμενος, τὸν ὀρθέντα Θεὸν πάσαις δεῖν ᾤετο θεραπείαις τιμᾶν· ἔπειτα, φραζόμενος ταῖς εἰς αὐτὸν ἀγαθαῖς ἐλπίσιν, ὡρμήτο λοιπὸν τοῦ τυραννικοῦ πυρός τὴν ἀπειλὴν κατασβέσει.

[ἔπεται συνέχεια]

* τοῦ Λαβάρου ὁμοιωμὰτα δηλ.

* πίστεως; λέγει γὰρ ἐκ τοῦ κώδικος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

ὑπὸ ἐγγωρίων ἐφημερίδων ἐδημοσιεύθη κατ' αὐτὰς ὅτι δῆθεν ὁ θεοφιλέστατος ἐψηφισμένος Σκοπίων Φιρμιλιανός, ἀδεία τῆς Ἐκκλησίας, μεταδίδεται εἰς ἅγιον Ὅρος κατὰ τινὰ μὲν χάριν προδκυνήσεως τῶν ἱερῶν αὐτόθι δκκνωμάτων, κατ' ἄλ- λην δὲ χάριν τῆς εἰς ἀρχιερέα χειροτονίας αὐτοῦ.

Τὰς εἰδήσεις ταύτας ὡς πάντῃ ἀναλήθεις καὶ ἀνακριθεῖς διαψεύδουμεν ἐπιόημως καὶ κατηγορηματικῶς.

— *Πατήριος ναὸς.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ, ἑορτῇ τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐπανηγύριζον οἱ φερώνυμοι ἱεροὶ Νχοί, ὁ ἐν Σταυροδρομίῳ, καὶ ὁ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐν τῷ πρώτῳ ἐχοροστάτῃ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν μέσῳ μεγάλῃς συρροῆς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἥτις καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας διένειμε πρὸς τὸ ἐκκλησιάσμῳ τὸ ἀντίδωρον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μεταβάντες ἀφ' ἐσπέρας, συνελειτούργησαν οἱ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς σεβασμιώτατοι μητροπολίται Μακρωνείας Ἰωακείμ καὶ Ἐλευθερουπόλεως Διονύσιος, οἵτινες καὶ ἐχειροτόνησαν εἰς διάκονον τὸν ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Ζ'. τάξεως Χρυσόστομον.

— *Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.* — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, 3ῃ ὥρᾳ μ. μ. ἤρξαντο αἱ τὸ πρῶτον ἡδὴ γενόμεναι ἐξετάσεις τῆς ἀπὸ δεκαεξαμήνου λειτουργούσης καὶ ὑπερεκατὸν μαθητὰς ἀριθμούσης Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου ἰδρυθείσης καὶ συντηρουμένης, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. Τῶν ἐξετάσεων προέστη ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, παρ- στάντων ἐν αὐταῖς καὶ τῶν ἐκ τῶν ἁγίων συνοδικῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἀμασειᾶς Ἀνθίμου, τοῦ καὶ Προέδρου τοῦ Συλλόγου, Σηλυβρίας Κωνσταντίνου, Κορυτσᾶς Γεωργίου καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου Ἰωάννου, τῶν πανιερωτάτων Διοκισχυρίας καὶ Ἀμίδης, τοῦ πρώην Ἐρτεκίου Ἰγνατίου, πρώην Δεβρῶν Ἀνθίμου, πρώην Δισκῆς Ἰωαννικίου καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Παμφίλου Μελισσηνοῦ. Πρὸς τούτοις παρήσαν ὁ τῇ Α. Θ. τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωπῶν α'. γραμματεὺς τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας Σπυρ. Λεβίδης ἐν συνοδίᾳ τοῦ ἐκ τῶν διερχομένων Γ. Λαγουδάκη, ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχ. Φώτιος μετὰ τοῦ ὑπογραμματεῖος Γενναδίου, οἱ πανοσιολογίωτατοι ἀρχιμανδρίται Μ. Κλεόβουλος, Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, Γρηγόριος Κωνσταντινίδης, Ἱεροκέρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, καὶ Ἰωακείμ Φαρόπουλος, ἀρχιεροῦλᾶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ

Πατριαρχείου, ὁ διάκονος τῆς ρωτικῆς πρεσβείας Νικόλαος, ὁ μουσικολόγος καθολικὸς ἱερεὺς Jean Thibaut, ὁ τέως Ἐπιτροπὸς τοῦ ἁγίου Ὁρους Χαρλάμπης Διονυσιάτης, ἡ Α. Θ. ὁ Ἀβριὰμ Βαπορίδης ἐφέντης, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ Μ. Γεδεών, ὁ γυμνασιάρχης τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλληνογαλλικοῦ Λυκείου Χατζηγηρήστου, οἱ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς Ε. Ἀμαξόπουλος Κ. Ζαχαριάδης καὶ Μ. Αὐθεντόπουλος, ἱκανοὶ ἄλλοι λόγιοι, ἐπιστήμονες, μουσικοὶ καὶ πλῆθος φιλομούσου ἀκροατηρίου.

Μετὰ τὴν νενομισμένην ἱεροτελεστείαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀνελθὼν τὸ βῆμα ὁ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Σχολῆς καὶ γενικὸς τοῦ Συλλόγου γραμματεὺς Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἀνέγνω τὴν λογοδοσίαν τῆς ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκθεῖς μετ' ἀκριβείας τὸ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς ἱστορικὸν αὐτῆς, μνημονεύσας δὲ ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ λόγου καὶ τῶν πρὸ τῆς αἰσίως νῦν λειτουργούσης ὑπαρχόντων ἐννέα ἄλλων μουσικῶν σχολῶν. Εἶτα ἐψάλη ἐμμελῶς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μ. Ἐκκλησίας Γ. Βιολάκη ὁ εἰς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον ὕμνος, ὃν πάντες ὄρθιοι ἠκροάσαντο, καὶ μετὰ ταῦτα ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν τριῶν τάξεων τῆς Σχολῆς, κατ' ἄτομα καὶ ἐν χορωδίᾳ, διεξαχθεῖσαι ἐπιτυχῶς καὶ δικαιώσασαι τοὺς κόπους τῶν διδασκάλων Ν. Καμαράδου, Ι. Νουπλιώτου καὶ Κ. Κλάββα. Ἐν τέλει ἡ Α. Θ. Π. διὰ λόγων μεστῶν στοργῆς πρὸς τὸ ἔθνωφελές τῆς Σχολῆς ἔργον ἠύξατο τῷ Προεδρίῳ τοῦ Συλλόγου, τῇ Ἐφορευτικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ τοῖς διδάσκουσι καὶ διδασκομένοις τὰ δέοντα καὶ ἡ τελετὴ ἔληξεν ἐπισφραγισθεῖσα διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ πολυχρονισμοῦ, ψαλέντος ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ χοροῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Νχοῦ.

— *Διορισμοί.* — Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον προέβη κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἐν ταῖς Ἐφορείαις τοῦ Ἰωακείμειου Παρθεναγωγείου καὶ τῶν ἐν Ἐπιβάτῃς Ἀρχιγενείων Καθιδρυμάτων ἐκπροσωποῦντων τέως αὐτὸ ἀξιοτίμων Α. Κοπάση ἐφέντη καὶ Βασιλείου Δεσίρη, ἐξελέξατο τοιοῦτους διὰ μὲν τὸ Ἰωακείμειον τὴν Α. Θ. τὸν Ἱ. Βιθυνὸν ἐφέντην, διὰ δὲ τὰ Ἀρχιγένεια τὸν κ. Μηνᾶν Μαρκόγλου.

— *Ἐρὰ Σύνοδος.* — Τῆς χθεσινῆς συνοδικῆς συνεδρίας ἀπῆσαν οἱ σεβασμιώτατοι μητροπολίται Δέρκων Καλλίνικος καὶ Σηλυβρίας Κωνσταντίνος.

— *Μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σωζοαγαθουπόλεως Κωνσταντίνος διὰ τηλεγραφήματος, ἀναγνωσθέντος ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἐξέφρασε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ.

— *Μητροπολίτης Κώου.* — Ὁ πανιερώτατος μη-

τροπολίτης Κώου Ἰωακείμ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἡγ-
γεῖλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀρίκετο εἰς τὴν ἐπαρ-
χίαν αὐτοῦ καὶ θερμῶς ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐκ μέρους
τοῦ ποιμανίου αὐτοῦ.

— Ἐπισκέψεις. — Τῇ παρελθούσῃ ἐβδομάδι ἡ
Α. Θ. Π. ἀντεπισκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν νέον ἐνταῦθα
πρεσβευτὴν τῆς Σερβίας Τσέδα Μοιγιάτοβιτς.

Προχθὲς ἐπισκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. ἡ Α. Ε. ὁ
ἐνταῦθα ἐπιτετραχμένος τῆς ρωσικῆς πρεσβείας
Στσερμπάτσεφ καὶ ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει παρεπι-
δητὴν διχρεπὴς καθηγητὴς τῆς χημείας ἐν τῷ Ἑθνικῷ
Πανεπιστημίῳ κ. Κ. Χρυστομαῆνος ἐν συνοδίᾳ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ Μαξιμιλιανοῦ, καὶ τῆς εὐγενεστάτης συζύγου
τοῦ τραπεζίτου Δημοσθένους Εὐγενίδου καὶ τῆς θυγα-
τρὸς αὐτῆς.

— Πατριαρχικαὶ προσήσεις. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ
Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ παρελθούσῃ
Τρίτῃ τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐχὰς καὶ προσήσεις
τοῖς ἄρτι ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν πρωτεύουσιν
αἰσίως ἐπανακκίψαντι ἐριτίμοις ὁμογενέσι Παύλῳ
Στεφάνου καὶ Σκυλίτῃ καὶ Εὐσταθίῳ Εὐγενίδῃ διὰ
τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου Χρυσόστομου.

— Ἀφίξεις. — Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐπανεκκί-
ψεν ἐκ τῶν λουτρῶν τῆς Προύσης ὁ πανοσιολογιώτα-
τος Μέγας Πρωτοσύγκελλος Χρυσόστομος.

Ὡσαύτως σήμερον προσῆλθε καὶ ἡσπῆσατο τὴν
δεξιάν τῆς Α. Θ. Π. ὁ ἄρτι διορισθεὶς ὀριστικὸς ἀντι-
πρόσωπος τοῦ ἁγίου Ὁρους ἐνταῦθα πανοσιολ. Γερά-
σιμος Λαυριώτης ἐν συνοδίᾳ τοῦ τέως προσωρινοῦ
τοιούτου πανός. Χαρχαλμπους Διονυσιάτου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται ἡ Εὐγενία Νικολάου Μακρίδου βέη, θυγάτηρ
Εὐτυχίου, ὑπήκοος Ὀθωμανίς, τέως μὲν διαμένουσα ἐν Κερτζίῳ
τῆς Ρωσσίας, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην
δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 8 εὐρωπαιστὶ πρὸ μεσημβρίας
μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάνοντα καὶ μισθῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρῶ-
της διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως
ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως
διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δι-
καστηρίου, ὡς ὑπὸ τοῦ ἐκτελῆς ἀνδρὸς Νικολάου Μακρίδου βέη,
ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ, κατοικοῦ Φανηρίου Κωνσταντινουπόλεως,
τμηματάρχου τοῦ Γραφείου τῶν Προξενικῶν ὑποθέσεων ἐν τῷ
ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικῷ Ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν, ἐναγομένη
ἐπὶ ἐγκαταλείψει τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, καὶ διαμονῇ ἐν ἄλλοτρίῳ
οἴκῳ. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ
τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγή περὶ
διαζυγίου καὶ περὶ παραδόσεως τέκνου θεωρηθήσεται ἐρήμην
αὐτῆς. Ἡ παρούσα κλήσις τρεῖς δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν

διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλη-
σιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 31 Μαΐου 1900.

Ὁ Πρόεδρος

1

Ὁ Κορυτῶδες ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον, αὐθιγερὸν

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Καλεῖται ὁ Νικόλαος Γραμμενόπουλος, ὑπήκοος Ἕλλην,
τέως μὲν κάτοικος Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἀγνώστου δὲ
νῦν διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον
Δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαιστὶ πρὸ μεσημβρίας μετὰ τὴν
παρέλευσιν τριάνοντα καὶ μισθῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν
ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ,
εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ νομίμως διωρισμένου πληρεξουτίου,
πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς
ὑπὸ τῆς ἐκτελῆς γυναικὸς Εἰρήνης Ν. Γραμμενοπούλου, θυγα-
τρὸς Δημ. Πατσαρῶ, ὑπηκόου Ἑλληνίδος, ἐργατίδος καὶ κα-
τοικοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως, ἐναγομένης ἐπὶ δεκαετὶ ἐγκαταλεί-
ψει. Προσεπιδηλοῦται δ' αὐτῇ ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ κατὰ
τὴν ὡς ἄνω ὀριζομένην δικάσιμον, ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή περὶ
διαζυγίου θεωρηθήσεται ἐρήμην αὐτοῦ. Ἡ παρούσα κλήσις τρεῖς
δημοσιευθήσεται κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει
ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νέας
Ἐφημερίδος».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 19 Μαΐου 1900

Ὁ Πρόεδρος

2

† Ὁ Κορυτῶδες ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον τῇ 22 Μαΐου 1900

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκονος Ἀνθίμος Π. Ὁρφανίδης

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἀγγέλλει τῷ
δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγ-
γελάαι ἐκτυπώσεως βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν
βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτη-
ρίων, ἐπισκεπτηρίων καὶ παντὸς εἶδους ἐντύπων εἰς τὴν
ἑλληνικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς λοιπὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. Мечникова

1948

НБ ОНУ

878867

07/04/23

Г. 726262